

AZ
ERDÉLYI
REFORMATA
ANYASZENTEGYHÁZ
NÉVKÖNYVE

1862re.

Soray Mór

A kolozsvári ev. ref. theol.
iskola könyvtára.

KOLOZSVÁRTT,

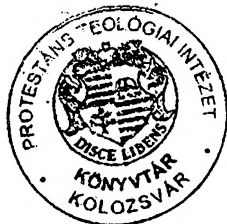
AZ EV. REF. FÖTANODA KÖNYVNYOMDÁJA BETŪIVEL.

MDCCLXII.

Rövidítés-okaért használt betűk értelmezése.

a. e. = anyaegyház.	l. = lelkész.
l. e. = leányegyház.	s. l. = segéd lelkész.
l. sz. = lelkek száma.	t. = tanító.
t. sz. = tanulók száma.	l. t. = leánytanító.

Az erdélyi egyházakban, kevés kivétellel, az iskolatanítók énekvezetők is.

Képviselő, successio és más teendők

Anyaszentegyházunkban.

Erdélyi reformált Anyaszentegyházunk 1861-ben Sepsiszent-Györgyön tartott Köz-zsinata meghatározta a képviselői rendszernek egyházainkban életbeléptetését, — indítványozta a jegyzők successiója megszüntetésével, a Canonbozi visszatérést; most csak az esperesek választására nézve, de a mely hihetőleg később a püspökre is ki fog terjesztetni.

A successio eltörlését illető indítványról már némely egyházmegye részletes zsinataikon tanácskoztak, — mások az efeletti tanácskozást későbbre halasztották. — A „Protestáns egyházi és iskolai lap“ban Erdélyt illetőleg a successio története terjedelmesen le van írva, a testvér Magyarhon részéről is az esperesi időnként megújítandó választások kérdése több czikkeken, s azok közt némelyekben még epés tollal is megvitatott, úgy hogy talán csak unalmas olvasmány lesz jelen értekezletem. — De előre bocsánatot kérek, ha mint papi társaságunk veterán tagja, kit a successiora nézve sem a múlt emléke nem bánt, sem a jövőre nézve semmi egyéb nem érdekel, mint csupán az Anyaszentegyháznak virágzása, igénytelen nézetemet a kitűzött két tárgyra s más teendőkre nézve paptársaimmal közlöm. — Nem célom ezzel a „magister dixit“ elvét követni; kár is lenne, ha az Anyaszentegyház közjáva elhatározásában a tekintély és nem az igazság döntene. Célom csak annyi, hogy értekezésem által föl hívjam paptársaim figyelmét a szönyegen lévő kérdés jól megfontolására, minden oldalról megvizsgálására, mielőtt

e tárgyban határoznának; mert ha nem vagyok is a „malum bene depositum“ elv pártolója, de hiszem és állítom azt, hogy hazánk mostani polgári viszonyai között, míg az alkotmányosság terén szabadon nem mozoghatunk, jobb a hossz-
szas gyakorlás által szentesített körben mozogni és önkormány-
zási jogunkkal élni, mint az idő által ugyan megérlelt, de a
kivitelben több akadályokkal összeütközhető reformok által
veszekedés almáját dobni be az egyházi s igen könnyen a
világi rend közé is, és ez által Anyaszentegyházunk csendes-
sége helyreállításába idegen törvényhozást, protestáns elveink-
kel nem egyező bíróságot elegyíteni be.

Ennyit előrebocsátva értekezésem céljáról, már most a
tárgyra térek.

Képviseleti rendszer.

Mikor a Köz-Zsinat a méltóságos egyházi főtanácsccsal
egyetértve a képviseleti rendszernek megállított szabályait
életbeléptetés végett kiküldötte, ezzel csak az eddig fenállott
egyházi igazgatásba becsúszott hibákat, visszaéléseket kívánta
Canonaink értelmében orvosolni. — Ugyanis némely egyháza-
inkban a presbyterium cooptatio útján egészitődött ki, mások-
ban az ekkézsia gyűléseket többen kevesebben tették, a sze-
rint, a mint a tárgy fontossága vagy érdekelttségénél fogva,
többen vagy kevesebben hivattak a gyűlésbe; ennél fogva
sokszor és sok egyházakban megtörtént, hogy „de nobis
sine nobis“ határoztak az egyházak vagyoni állásáról,
kül- és beléleletéről. És már nagy kérdés: e szülte-é több egy-
házainkban azt a hidegséget, melynél fogva sokan olyanok
voltak, mint megholt tagok az egyház nagy testében, vagy
pedig a vallás iránti lágymelegség, hidegség, mely korunk
nyavalyája szülte azt, hogy sok egyházakban csak kevesen
kivántak részt venni annak ügyei igazgatásában? — En ezt a
kérdést eldönteni nem tudom, — ezt a képviseleti rendszer
életbeléptetése legjobban el fogja dönteni. Annyi igaz, hogy az
egyház dolgai iránti részvéttlenség kisebb nagyobb mértékben
megvan nem csak a nép minden rétegeiben, hanem a főbb és
alsóbb rendűek között is, sőt még az olyan egyházakban is,

mélyekben a képviseleti rendszer ez előtt több évvel behozatott, a részvéllenség jelei mutatkoznak. Ennek a nyavalyának orvoslása tekintetéből is a képviseleti rendszert életbe kell léptetni.

De ez is, mint minden újítás, nagy óvatosságot igényel paptársaim és az egyházi előljárók részéről; mert némelyek hajlandók a kákán is göcsöt keresni, egy nem kényök szerint esett választásban jogaik megsértéseért panaszolni, és ezen ürügy alatt, mind a köztanácskozásból, mind a terhek hordozása alól magukat kivonni. Ennélfogva mesteri kezeket igényel, némely egyházakban tabula rasát csinálni, előljárói tapintatot, a képviseletet életbeléptetni. Azonban telyes reménnyel vagyok, hogy ez, a protestantismus lelkével, a kor kívánataival megegyező egyházi képviselet életbe fog lépni, és nekem erre nézve csak az a kívánságom: Adja a jó Isten! hogy ez által élet-elevenség mutakozzék egyházunk minden tagjaiban az egész Anyaszentegyház fenállásának, virágzásának elősegéllésére! és telyesedjék be minden egyházakban Péter apostol azon mondása: *a mi hiveink mint lelki kövek legyenek lelki ház és szent papság!* 1. Péter II. 5.

Az egyházakbani képviselet igen természetesen maga után vonhatja annak kiterjesztését részletes- és köz-zsinatunkra, sőt a M. egyházi főtanácsra is, — és noha ez, csak baráti körökben penditetett meg, elmondom erre nézve is nézeteimet.

A részletes zsinatok összehívásáról szól a 89-ik Canon, a köz-zsinatéról a 93-ik. Mindenikben csak a papok, confraterok — összehívása emlittetik, még pedig a köz-zsinatra nézve minden tíz paphól kettőnek otthon kellett maradni, hogy a szomszéd egyházakra vigyázzanak. Canonaink szerint tehát a zsinat-papi gyűlés volt, ugy, hogy a világi rendet a zsinatokon a gondnokok, a köz-zsinaton a m. egyházi főtanácstól kinevezett kisebb nagyobb számú biztosok képviselték és képviselik máig is. — Nem tarthatta s nem is tartotta soha a világi rend sérelemnek, hogy ilyen csekély számmal van képviselve zsinatainkon, mert a M. egyházi főtanácsban, mint nálunk legfelsőbb politico-ekkleziastikai törvényszékben a világi elem a túlnyomó és éppen ezért ebben elnököl a világi rendből

választott generalis Curator, — a zsinatokon az esperes vagy püspök. Kettős vagy iker-elnökséget Canonaink értelmében Anyaszentegyházunk nem ösmer s nem kíván.

Vannak paptársaim között olyanok, kik a testvér Magyarhon példájára óhajtanák, hogy lenne a mi zsinatainkon is a világi rend az egyházmegyékből választott tanácsbírák vagy képviselők által képviselve; de nálunk más alakja van az egyházi igazgatásnak, a magyarboni megyei consistoriumokat nálunk a részletes-, a kerületi consistoriumokat a köz-zsinat teszi. Nálunk a legfelsőbb törvényszék és kormányzó testület a m. egyházi főtanács, Magyarhonban a nationalis synodus.— És már az lenne megfontolandó, hogy a mi presbyterio-synodalis igazgatásunk koronájául jó lenne-é egy nationalis synodust tenni, vagy tanácsosabb a főconsistoriummal megmaradni? A lefolyt válságos évek adhatnak erre a kérdésre némi felvilágosítást annak, ki az egyházi dolgok folyását figyelemmel kísérte hazánkban és a testvér Magyarhonban.

Ha mindemellett is, éppen nekünk papoknak lenne kedvünk, a hosszas gyakorlattól, Canonainktól eltérve, a képviseletet részletes és köz-zsinatainkon a testvér Magyarhon példájára életbeléptetni, erre nézve több megfontolandó kérdések vannak. Milyenek:

a.) Mi lesz a választás alapja a papi és világi rendből választandó tagokra nézve? — az egyházak népessége, vagyoni állása, vagy más valami biztosabb alap?

b.) Milyen arányban legyen képviselve a papi és világi rend zsinatainkon? — Az esperesek Canonaink szerint a zsinat tagjai. Ha a confraterek számát növelni akarjuk, ekkor a világiak számát is növelni kell, mert nálunk protestánsoknál az egyházat papok és világiak együtt tesszük.

Ha az említett s más még fölmerülhető kérdésekkel tisztába jövünk is, nem is említve azt, hogy az ilyen képviseleti rendszerrel a zsinatok tartásának költsége növekednék, megfontolandó kérdésnek marad a

Cui bono? — vagy is ennek az újításnak szükségessége.

Erre feleletül felhozhatni, hogy a világi rendből a papok közül többen megjelenve a zsinatokon, többen ösmerkednek

meg egyházunk dolgaival és lelkesedést vesznek azok iránt.— Várjuk meg erre a feleletet az életbeléptetendő képvisellettől. Nem mondom ezzel azt, hogy az említett haszon nem lehetne, csak azt mondom: a gyakorlat legjobban meg fog a kérdésre felelni.

A mi különösen papjainkat illeti, — hiszen azok éppen kötelesek a részletes zsinatokon megjelenni, a törvénykezési tárgyakat kivéve, más tárgyak felett tanácskozni. És éppen ebből az okból hibáznak azok a t. esperes atyafiak, a kik a zsinatot olyan helyre hívják össze, hová, ha akar sem tud a papság megjelenni. — Köz-zsinatainkon is megjelennek a vidéki papok, kiktől lehet, többen kevesebben, és a tanácskozásokban részt vesznek. Ezekre nézve tehát csak annyi nyereség lenne a képviselleti rendszerrel, hogy mint képviselők úgy tanácskoznának és ekkor elvesztenék azon jogot, melylyel Canonaink szerint bírnak.

A mi a világi rendet illeti —

A mint én az embereket ösmerni tanultam, a tömeg az őt nem érdeklő tárgyokról akár polgári, akár egyháziak legyenek azok, azt szokta mondani: „lássák az okosabbak, igazítsák, — nekem sem időm, sem kedvem a tanácskozásra.“ — De erre azt mondhatni, hogy a miveltebb részből fognak a képviselők választatni. — Megeshetik, de ha fontolóra vesszük azokat a tárgyakat, melyek zsinatainkon tárgyaltnak, valamint azt, hogy az érdekesebb tárgyak a köz-zsinat és a M. főegyházi tanács által újból megvizsgálatnak, — azt kell állítanunk, hogy a részletes zsinatokon eléggé képviselve van a világi rend az egyházmegyei gondnok-urakban, a közzsínaton a 12 kinevezett biztos-urakban. — Szerencsés azon egyházmegye, a melyik olyan gondnokokkal dicsekedhetik, kik részt vesznek az egyházmegye dolgaiban, megjelennek a részletes zsinatokon; de az igazat megvallva, ez a szerencse kevés egyházmegyének jut részébe. A közzsínat is nagy nyereségének tartja, mikor a kinevezett 12 biztosokat tisztelheti és az én tapasztalásom szerint 12 értelmes világi tagban, papi rendünknek elég segítsége van a tanácskozásban. Általában a világi rendből zsinatainkon megjelenő bnzgó és értelmes világi tagok papi társaságunkra nézve nagy nyereség, nem csak azért,

hogy a törvényekben, tanácskozás modorában, nálunk papoknál jártasabbak és gyakorlottabbak, — hanem azért is, mivel azoknak példája ösztönül szolgál nekünk a magunk mivelésére, ha a tanácskozásokban velök versenyezni kívánunk.

Fel lehetne a képviselet mellett hozni, hogy több szem többet lát, — több tagból álló tanácskozó testület jobban meg-
hányja veti a tárgyakat részletes és közszinatainkon.

En pedig erre azt mondhatom, hogy kevés tagból álló értelmes testület hamarabb, higgadtabban s talán jobban is tanácskozik a nagy testületnél. — Valamely hivatal betöltésére kisebb nagyobb belátással, jó vagy rossz tapintattal bíró sokaságnak is lehet szózatolni; de a tanácskozásban, mentől nagyobb a testület, annál több tagnak jut részébe a hallgatás vagy ismétlés szerepe.

Míg azért ezekre a kérdésekre nézve tisztába nem jövünk: nem lesz jó a régi gyepüt megbontani. Különben elősmerem azt, hogy mentől értelmesebb képviselőkből alkothatjuk zsinatainkat, annál biztosabb alapra állíthatjuk egyházaink csendességét és virágzását; addig pedig míg ezt tehetnők: ne kárhoztassuk a multat azért, hogy a képviseleti rendszert be nem hozta, és a zsinatokon megjelenő egyházi és világi tagokat tartsuk Anyaszentegyházunk képviselőinek, különben jegyzőkönyveinket hijába szerkesztettük.

A mi a méltóságos egyházi főtanácsot illeti:—

Valóban óhajtandó lenne ennek a legfelsőbb igazgató testületnek szervezése is. A mint mindenki előtt tudva van, a m. egyházi főtanács a nemzeti fejedelmek alatt 10 tagból állott *Supremum Curatorium* név alatt. Ennek a Curatoriumnak felét tették a fejedelmi tanácsosok, a más felét a püspök és melléje választott négy esperesek. E helyett a curatorium helyett 1713-ban alakult az 50 tagból álló főegyházi tanács, melynek felét világiak, felét papok tették. — Ez a szervezése a m. egyházi főtanácsnak történt a Nagy-Enyedén összegyűlvé volt generalis zsinat kívánatára a nagy-szebeni országgyűlés alatt, s az egyházi főtanács jegyzőkönyvében még a személyek is ki vannak nevezve az egyházi és világi rendből, kik ekkor a főegyházi tanács tagjaivá választattak. Az egyházi főtanácsnak ezen meghatározott számú képvisellete az idővel együtt megvál-

tozott. Sok tag kihalt s azoknak helyébe mások nem választattak; s ettől fogva nem volt bizonyos és meghatározott száma a M. egyházi főtanács tagjainak. Annyi igaz, hogy a világi tagok száma nagyobb szokott lenni a papoké fölött; a mi abból következtethetik, hogy az anyaszentegyházban össze sem hasonlítható a világiak száma a papokéval.

Megkísértette vala a m. egyházi főtanács magát szervezni 1833-ban, az Approb. I. R. 1. tit. 3. cikk alapján, de ezt a szervezést a felséges udvar 1836-ban cassálta; ettől fogva ismét határozatlan maradt az egyházi főtanács tagjainak száma.

Mindemellett is a m. egyházi főtanács törvényes állása kétségbe nem hozható; midőn annak tagjai hazánk alkormányos igazgatása alatt voltak a királyi főkormányzók, királyi tábla, vármegyék, székelyszékek főbb hivatalnokai, iskolák gondnokai, — a papi rendből a püspök, esperesek, jegyzők, nagyobb városok papjai, az iskolák tanárai: ma is az egyházi főtanácsot alkotják a főbb hivatalokat viselt és viselő főrangú buzgó reformátusok, gondnokok, birtokos nemesek, Patronusok — a feljebb említett papok és tanárok, úgy hogy ezen legfelsőbb kormányzó testület által ma is biztosan gyakorolhatja és gyakorolja is a fejedelem felvigyázói jogát.

Nem kívánom ez által kétségbe hozni azt, hogy nem kellené a M. egyházi főtanácsnak újabban szerveződni, csak erre nézve is jól meg kell előbb fontolni: miként és mi alapon? és megválasztani az időt: mikor? — addig ennek suprematiáját elősmerni statusunk iránti szent kötelességünk.

Successio.

Erdélyi reformált Anyaszentegyházunkat illetőleg a successio története terjedelmesen le van írva a „Protestáns egyházi és iskolai lap“ mult évi 40, 41, 42 és 43 számaiban. És most csak arra a kérdésre szorítkozom, a mi a mult évi Sepsi-Szent-Györgyi közzsinat jegyzőkönyvének 27-ik száma alatt olvasható és mint indítvány tanácskozás végett az egyházmegyéhez küldetett t. i. „a jegyzőknek esperességre következőzése töröltessék el, az esperesek pedig a 86-dik Canon módosításával csak bizonyos időre választassanak.“

A successiora nézve a főszerepet mindenkor a köz-főjegyző successiojának eltörlése vitte. Történeti igazság az, hogy eredetileg a püspökök a 90-ik Canon szerint választottak. Ezt a törvényes gyakorlatot 1726-ban a Nagy-Enyedén tartatott közzsínat törölté el, megállítván akkor a M. egyházi főtanács propositiójára, hogy ez után a generalis notarius választás nélkül succedáljon a püspökségre, ea tamen conditione, ha Isten jobb időket ad érnünk, a régi usus observáltassék juxta Canonés receptos.

A tractualis notariusok successiója hihetőleg ad analogiam jött bé, és különböző egyházmegyékben különböző időkben lépett életbe, de azért ez a törvénytelen gyermek is a szinte másfél százados gyakorlat által törvényes keresztséget nyert.

A successio eltörlése többször hozatott szőnyegre. Vesztett é vagy nyert Anyaszentegyházunk 135 évek lefolyása alatt a successióval, ennek megítélését azokra bizom, kik Anyaszentegyházunk dolgait figyelemmel kísérték; azonban azt elősmerni nem akarom, a mi a széki egyházmegyének a successio tárgyában a közzsínathoz 1845-ben benyújtott felterjesztésében iratik, hogy t. i. a papság a hivatalnokok lidércz nyomása alatt halogatott és a hosszas álomból ekkor serkent fel jogai érzésére.

Protestáns papságban nincs is helye a hierarchiának s tapasztalásom szerint úgy nézték és nézik ma is papjaink előljáróikat, mint a kik primi inter pares, és inkább barátságos viszonyban állanak, mint szolgál elnyomattatásban. Azok, kik aludtak, nem a successio miatti nyomás, hanem a tunyaság miatt aludtak.— Azt sem akarom elősmerni, hogy ha a successio eltöröltetett volna, ma több élet lenne egyházi intézkedéseinkben, több ösztönük papjainknak önmivelődésükre, hivatásuk buzgóbb teljesítésére, elevenebb áldozat, készebb vallásos élet egyházainkban.

Szeretem papjainkról azt hinni, hogy a hivatalvágnál nemesebb ösztön mozgatja őket önmivelődésükre, mert ha csak az mozgatná, úgy legjobb lenne mindenkor a legéltesebb egyéneket választani, kiknek közeledő halálukhoz remény levén, ne lankadjanak meg papjaink maguk mívelésében.— Azt sem akarom hinni, hogy a successio eltörlésével papjaink buzgóbb-

bak lettek volna hivatásuk teljesítésében, mert így azoknak hivatalkórságban kellene szenvedni.

Annyit bátran merek állítani, hogy ha növelte volna is papjainkban a hivatalra következős reménye a hivatásuk iránti buzgóságot, de a kik egyszer hivatalba lépnek és azt lelkiismeretesen folytatják, ez által gátoltnak maguk művelésében, pápi kötelességek pontos teljesítésében, úgy hogy nálunk az ekleziáknak nem nagy nyereség a hivatalt viselő pap.

Azt sem akarom hinni, hogy a successio eltörlésével elevenebb vallásos élet lett volna egyházainkban, — hiszen az egyházat nem csak mi tesszük papok, hanem a világiak is, s ezek talán nem ugyanazonosítják (identifikálják) az egyház életét a papok hivatalviselésével.

Oh ha egyházunk élete, elevensége, vallásos buzgósága a successio eltörlésétől függ, beh könnyű, beh olcsó gyógyszer lenne ez, ez ellen a terhes nyavalya ellen, — de úgy hiszem, nem az egyházi administratióban, hanem mélyebben rejlik a nyavalyának az oka.

Nem volt czélom a mondottakkal védíratot készíteni a successio mellett, csak arra akartam paptársaimat és a testvér magyarhoni hitrokonomat figyelmeztetni, hogy a lefolyt szinte másfél száz évre visszatekintve — ne törjenek pácztát a megholtak emléke fölött azért, hogy azok a successiót el nem törölték és ne higgyék, hogy Anyaszentegyházunk vallásos élete, papjaink maguk kimivelése — ha esakugyan hátrább állana superintendentiánk e tekintetben más superintendentiáknál — a miatt gátolódott meg, mivel a püspök és esperesek Canonaink szerint nem választódtak. Ilyen varázs-erővel nem mindenikre nézve bír a választás.

Történeti igazság az, hogy a successio kérdése fölött ebben a században vitatkozás folyt, és erre nézve a főconsistorium és a közzsinat vagy a világi és egyházi rend között ellenkező vélekedések fejlődtek ki, hirlapi polemiák folytak, — valamint az is áll jegyzőkönyvileg, hogy a közzsinat az olyan egyházmegyéket, melyek az esperes választásában önfejüleg a Canonhoz visszatértek, ha annak tudomására jutott, rendre útasította; de hitem szerint ezzel a közzsinat nem hibázott, sőt éppen felvigyázói kötelességét teljesítette, — mert, mikor

a közzsinat a M. egyházi főtanácssal együtt, a Canontól eltérő akármely gyakorlatot hosszas időn keresztül elnéz s ez legalább hallgatólag, a szokás által törvényé lészen; ezt a különböző egyházaknak kényök és kedvök szerint változtatni nem lehet mindaddig, míg újabb közhatározásnál fogva az egész anyaszentegyház a régi törvényhez vissza nem tér. Hogy a successióra nézve a közelebbi 40 év alatt különböző nézetek vagy tán éppen surlódások fejlődtek ki a közzsinat és egyházi főtanács között — tagadhatatlan, és hogy azokat, kik ebben a surlódásban a főszerepet vitték mennyire mozgatta a magán érdek vagy az anyaszentegyházé, ezt csak az Isten tudja. Legjobbnak tartom erre nézve a multa fátyolt vetni s önmagunkat megkérdezni, hányadik határozás a tanácstermekben? hányadik választás a hivatalokra nézve, melyekben az önérdek kisebb vagy nagyobb mértékben nem szerepel? — és ha ezen kérdésekre részrehajlás nélkül fogunk felelni, nem fogjuk kárhoztatni akkor csendesen alvó őseinket, sem önmagunkat.

A mi már magát a successio kérdését illeti:

A „Protestáns egyházi és iskolai lap“ említett számaiban két felterjesztés olvasható. Egyik, melyet a széki egyházmegye a successió ellen beadott a dézsi 1845-ben tartatott közzsinatra; másik, melyet a successió mellett a Sepsi Sz.-Györgyön 1829-ben tartatott közzsinat készített és a M. egyházi főtanács megerősített. Az első felterjesztésben kritikája van annak a normativum planumnak, melyet az udvarhelyi egyházmegye officialisai terjesztettek fel arra nézve, miként lehessen a rendtelenséget kikerülni az egyházi hivataloknak nem választás, hanem az általok ajánlott útoni betöltésével. Ez a normativum planum a kritikát méltán megérdemelte, mint a burocracia édes szülöttje és tudomra nem is lépett életbe. Említi ez a felterjesztés, hogy a széki egyházmegye az 1829-ki rendszabály előtt a maga szabadválasztási jogát mind a notariusok, mind az esperesekre nézve gyakorolta. Megengedem, és mégis, nem tudom, a szabadválasztás vagy successio következése volt-e? hogy azon egyházmegye több esperesei a közpénztárakra való felügyeletben kedvetlen emlékeket hagytak fenn. Itt valóban jó lett volna, ha — a felterjesztés szavait használva — a papság a pénztárakra nézve nem szunyadt volna mély álomban.

Fölhozza a fölterjesztés a successio ellen: „Nem látja a vidéki zsinat az alkotmányos élet lelkével meg-egyeztethetőnek, hogy a jelen idő válasszon egy meg lehet késő időnek tisztviselőt, — de ez a nehézség meg volt régebben is, meg van ma is a polgári társaság főbb tisztviselőire nézve is, és ide illik az a monda: rendre élük a világot.— Fölhozza azt is, hogy az egyházmegyék a közzsínatra menő officialisoknak csak viaticumot adnak útasítás nélkül. Talán elfeledték volt a fölterjesztés írói, hogy a közzsínaton felmerülő apróbb tárgyakra nézve bajos is lenne útasítást adni, — az egész Anyaszentegyházat érdeklő nevezetesebb tárgyak pedig a gyakorlat szerint le szoktak küldetni véleményadás végett az egyházmegyékhez. A viaticumra nézve pedig, az országgyűlési követek is napidíjt szoktak venni.

Az említett erősségekre nem csoda, ha meg nem látjuk a successio pártolói, mert végül minden erőssége ennek a fölterjesztésnek oda menyen ki: a százados trespedésből, elaljasodásból kiemelkedve választási jogával kíván ez az egyházmegye élni s kéri azt megadatni. A trespedésből kiemelkedés szándoka — ha csakugyan abban szunyadt az egyházmegye — valóban szent és helyes, de nem csak a választási joggal élhetésre, hanem az egyházmegye bel- és kül életére is ki kellett volna terjeszteni. Nyugodjék csendesen a fölterjesztés szerkesztője, ki ugy is hivatali kórságának áldozatja lett.

A successio mellett készült sepsi szent-györgyi közzsínat fölterjesztésében, melyet a M. egyházi főtanács is megerősített, 5 pontok alatt mutatódik annak helyessége és a végén a successio salutare institutumnak nevezetik. Nem kárhoztatom azokat az atyákat, kik ezt a fölterjesztést készítették, aláírták, — valamint a M. egyházi főtanács akkori tagjait sem ítélem meg azért, hogy ebbe belé egyeztek. — 32 év lefolyása alatt sokat változott a világ; — a mi akkor salutare institutum volt népek, nemzetek, országok életében, az ma már túlélte magát, s nagyon természetesen egyházi alkotásunknak is az idő lelkével együtt változni kell.

Az 5 pontok alatt akkor fölhozott erősségek között ma is lehet olyant találni, mely figyelmet és megfontolást érdemel a successio mellett.

A mi a 2-dik pont alatt említettük, t. i. hogy a notariusi évek mind az esperességre, mind a püspökségre nézve gyakorlati és próba évek, elvitázhatlan igazság. Nem azt akarom mondani, hogy előleges jegyzői gyakorlat nélkül jó esperes, jó püspök valaki ne lehetne, magát az adminisztrációba bele ne tanulhatná, mind a mellett igaznak marad mégis az, hogy valamint a jó katona gyakorlat által lesz, úgy a hivatalos adminisztrációba is gyakorlat által tanulja bele magát mindenki.

A mi a negyedik pontot illeti, azt úgy, a hogy fogalmazva van, pártolni nem akarom, és az esperességre nézve szintén semmi nyomatékkaal bíró erősségnek nem tartom; — de a püspöki successióra nézve ma is figyelmet érdemlő pont. Hiszem, ha — a mint az egyházi lap 40-ik számának 2-ik §-ban föl van jegyezve, — csak a főjegyző választásában is — az értekezlet szavait használva — ebben a században mindenkor elejtette a generalis synodus a főconsistorium kedveltjét, — mikor egyenesen püspök-választás lesz, minek még a módja sincs megállítva, ki álljót arról, nem fog-e még nagyobb ingerültséggel, corteskedéssel történni meg a választás s nem jön-e elő nálunk is a debreczeni superintendenciában megeseett szakadás? — a mi annál rosabb lenne, mivel nálunk a választott püspök nem csak tudás végett jelentetik fel a Felséges udvarnak, mint a testvér Magyarhonban, hanem approbatalis törvényeink szerint pro confirmatione.

Ez a két hivatalos fölterjesztés van jegyzőkönyveink szerint a successio ellen és mellett, melyeket jónak láttam pap-társaimmal megösmertetni, mielőtt a successio kérdéséről határoznánk.

Melyeknek előre bocsátása után a közzsínattól kiküldött indítvány

1-ső pontjáról szólok: töröltessék el a jegyzőkönyvek az esperességre következőése.

Tudom, hogy a részletes zsinatok, mielőtt é tárgyról határoznának, visszapillantanak a successio lefolyt 50 vagy 60 éveire és utána gondolnak, érte-e valami nagy calamitas papi rendünket, Anyaszentegyházunkat azért, hogy az espereseket Canon szerint nem választotta? — mert ennek megfontolása döntő erősségül fog szolgálni.

A „Protestáns egyházi lap“ban megjelent értekezésben fölhozatik a szilágyi egyházmegye, mely élt esperest választó jogával, — de sajnálni lehet, hogy itt — a közelebbi esperesi választást ide nem érve — a múlt évekre visszatekintve, a következők nem éppen tanusította a választás célirányosságát, sőt talán nem sértem meg ezt az egyházmegyét, ha nyilvánítom, hogy abban sem elevenebb a vallásos élet, mint Anyaszentegyházunk több esperességeiben, sem paptársaink a maguk művelésében minket felül nem multak; s talán a széki egyházmegye sem neheztel, ha nyilvánítom, hogy, noha százados választási jogukkal dicsekednek beadott felterjesztésökben, azért semmi tekintetben nem állnak előbb a successio nyomása alatt szenvedett egyházmegyéknél.

Megemlittetik az értekezésben egy más egyházmegye, melyben az esperesi szék megüresedvén, a jegyző felhívta a gyűlést, hogy választás által gondoskodnék az esperesi hivatal betöltéséről és a gyűlés teljes fölkiáltással a jegyzőt esperessé választotta. Ez a felhozott példa is későbbre azt nyilvánította a közzsínat előtt, hogy a választott esperesek is, ki vannak az emberi gyengeségeknek töve. Voltak, mint az értekezés emliti, egyházmegyék, melyekben már másodszor megválasztatva hat évre az esperes folytatja hivatalát. Van olyan esperes, ki csak három évre választatva, a három év kielésével hivatalát nem tette le. — Mindezek a közzsínat tudta és helybenhagyása nélkül történtek, hol az esperes minden év kitelése nélkül eskettek föl hivatalára, az említett példák sem magának a megállított rendtől eltérni kívánó testületnek, sem a hivatalra vágyó papbarátainknak nagy dicséretére nem szolgálnak. Egy példát én is fel tudok jegyzőkönyvünkől mutatni, melyben egy egyházmegye jegyzője csak meghatározott évig vállalta a jegyzői hivatalt. Az évek elteltével új jegyzői választás lett, és az ideiglenes jegyző hivatalából kihagyatott, a közzsínat az újon választott jegyzőt megerősítette, a kimaradott jegyző a törvényektől eltéréseért megbüntetődőtt. Nyugodjék csendesen!

Ezek a történeti adatok a tény fölvilágosítására szolgálnak, és engemet részemről arról győznek meg, hogy az esperesi successió nem volt olyan nagy calamitás Anyaszentegyházunkra nézve, mint némelyek állítják. Azonban én az ellenkező

vélemény pártolót nem hibáztatom — hanc veniam petimus damusque vicissim — csak ne róvjuk fel ősainknek megbocsáthatlan bűnül, hogy a successiót el nem törölték.

És már most

Mi a teendő?

A jegyzők successiója eltörlését két főbb-ök ajánlja.

Egyik, hogy a választás által a hivatalra legérdemesebb, legalkalmasabb az atyafiságból kiszemeltetik. Ennek minden kérdésen kívül úgy kellene lenni, — és noha nem lehet tagadni, hogy történtek eddig is, történni fognak ezután is a szabadválasztással visszaélések, de még eddigelő alkotmányos mivellet nemzetek nem találtak jobb módot a hivatal betöltésére a szabadválasztásnál. A kit a közbizalom megtisztel, az már az által is sokszorosan lekötöztetve érzi magát hivatalának pontos teljesítésére. Az elvétett választások csak annak bizonyosságai, hogy ha minden korteskedéseket ki lehetne is a választásokból rekesztetni, úgy is az ember-ösmeret nagy mesterség és a hivataloskodásra alkalmas egyéneket bajos megösmerni, kiválasztani. Mind ezen eshetőségek mellett is, ha a lefolyt successiók évek arra a meggyőződésre birták paptársaimat, hogy jó lesz már a Canonhoz visszatérve az espereseket választani, az idő lelkevel megegyezőleg a successiót eltörlölni, ezt megtehetik, csak hogy aranyhegyeket ebből a választásból maguknak és az Anyaszentegyháznak ne igérjünk.

Második ok a Canonhozi visszatérés. E tekintetben nincsen is egyéb megfontolandó mint az, elhozta-é Isten a jobb idöket a régi usus observálására? a mint ezt az 1726-diki jegyzökönyv kifejezte vala.

De most veszem észre, hogy ez a záradék a köz főjegyzöröl szól. Az egyházmegyei jegyzökre nézve, kiket a közzsinnat szokott hivatalukra fölesketni, meglehet elég jó idő van, nem kell jobbat várni, — de a közfőjegyzöre nézve részemről kételkedem: eljöttek-é a jobb idök hazánk polgári állását is tekintetbe véve s a köz elebbi multra visszatekintve.

Az esperesi választás életbeléptetésére nézve némelyek akadálnak nézik, hogy a mostani jegyzők következési joggal választattak. Akarom binni, hogy az én jegyző barátim birni fognak akkora önmegtágadással a közjó iránt; miszerint ha következési joguk az Anyaszentegyház egy újabb határozása által elévül, ahhoz számot nem tartanak, és nagyobb nyereségnek fogják tartani a közbizalom általi újabb megválasztással megtiszteltetve ülni az esperesi székre, mint azt egy elévült jognál fogva, az atyafiság akarátja ellen elfoglalni. Ugy is a közbizalom azon alapuló tisztelet és szeretet nélkül a közhivatalnak kicsiny jelentősége van; — paptársaim loyális gondolkozásáról pedig annyira meg vagyok győződve, hogy érdemes és hivatalra alkalmas jegyzőjöknek addigi terhes hivataloskodását az esperessé megválasztással meg fogják jutalmazni. Ez az én hitem; meggyőződése; — e nélkül a választási egyformaság nélkül az esperesek collegiuma egy tarka vegyület lennő, lévén azok közt ó és új-hitűek.

Igy gondolkodom én, de ha hitem és reményemben csalódom, ezt senkinek hibául tulajdonítani sem jogom sem szándékom.

A zsinati jegyzőkönyv indítványának másik pontja ezt tartja: Az esperesek a 86-ik Canon módosításával csak bizonyos időre választassanak.

A közzsinnattól kiküldött indítványnak ez a pontja a testvér Magyarhonban is nagy tollharczra adott alkalmat. A dialectica mellette és ellene több értekezletekben gyakorolta a maga mesterségét, melyek a mult évi protestáns lapban olvashatók.

Én a csak bizonyos időre való választás mellett fölhozott erősségek közül csak kettőt említek meg.

Egyik: si honos, honoretur et alter, ha megtiszteltetés, tiszteltessék meg más is, ha terü, hordozza más is. A közmondából vett ezen erősséget lehetne alkalmazni más polgári és egyházi hivatalokra is. — Nálunk reformátusoknál az egyházi hivatalok semmi külfénynyel, tekintélyyel, nagy jövedelemmel nincsenek összekötve, ezért nem is lehet azokban igen nagy megtiszteltetést keresni. A mi kicsiny megtiszteltetés van is, az nem hasonlít a formaruhához, melyet minden testre fel

lebessen próbálni. Némely hivatalokban igaz, hogy a formaruha is ad megtsiszteltetést akárki vegye fel azt, de a protestáns papnál a hivatali megtsiszteltetés képesség nélkül satyra. Károsnak tartom azért az említett közmondást gyakran próbálgatni a főbb hivatalnokokra nézve. A terü hordozására nézve sem alkalmasok minden vállak; kár lenne azért azt az erős vállakról másra tenni csupa változtatás kedvéért. — Olvassuk ugyan azt, hogy hajdan Amos harompásztorságból hivatott prófétaságra, — az evangyelisták vámszedők, halászok voltak, de ma nem lehet a hivatalnokot ilyen könnyen feltalálni, és ha nem minden hivatalképes pap tiszteltethetik is meg hivatallal, úgy is előmozdít-hatja, sőt sokszor még jobban az Anyaszentegyház közjavát.

Másik erősség, hogy csak úgy lehet a rosz hivatalnoktól menekülni, ha bizonyos időre választatnak. — Igaz, és ha csak a rosz hivatalnoktól menekednék meg az újabb választás által a társaság, ez az erősség döntő erővel bírna. Ugy de megmenekedhetik igen sokszor a maga hivatalában pontos és egyenes előljárótól. Nem én mondom, hanem a tapasztalásból vett példák. Továbbá, ha ez az erősség nyomatékkal bírna az egyház kormányán ülő hivatalnokra nézve, sokkal nagyobb nyomatékkal kellene ennek bírni a rosz papok, sikertelen nép- és nagyobb iskolák tanítóira nézve. — Káros az Anyaszentegyháznak a rosz hivatalnok, de százszor károsabb egy olyan gyenge pap, kinek prédikálása után nincs lelki épület, — az olyan tanító, kinek keze alatt a népiskolák csak lélekkinzó, idővesztegető intézetek, a felsőbb iskolákban, kollégyomokban hasonlóképpen egész generáción keresztül parlagban hever a tudományok egyik vagy másik ága. Hogy pedig fájdalom — a múltban is voltak, a jelenben is lehetnek ilyen papok és tanítók, azt mindenki elősmeri. Miért használnánk azért az esperesek időnkénti újból választására olyan erősséget, mely a sokat bizonyító erősségek osztályába tartozik.

És ha ez nem lenne is, nekem két észrevételem van az időnkénti újból választás ellen. Egyik, hogy minden új választás újabb surlódásra, pártoskodásra s talán megvesztegetésre is adhatna alkalmat, valamint arra is, hogy a Seniorum Collegium — Juniorum Collegium legyen, és ha ez az utolsó magában véve jó is, rosz is lehet, de az első a pártoskodás, vesztegetés min-

denütt, a papok társaságában éppen kikertülendő, — Másik, ha a successio eltörlésével a Canonhoz visszatérünk, miért távoznánk el ugyanazon Canonról az esperesek időnkénti választásával? A törvényhezzi visszatérést, a törvénytöli eltávozással ugyanazon egy tárgyra nézve, bajos megegyeztetni.

Igénytelen véleményem erre az indítványra nézve, ha visszatérünk is az esperes választására nézve a 86-dik Canonhoz, de azoknak hivatalukból elmozdítására nézve is ragaszkodjunk a 89-ik Canonhoz. — Sokkal jobb törvényes úton menekülni meg a hivatala folytatásában pontatlan és rossz esperestől, mint a gyakori választás által nem csak a rossz, hanem a jó esperestől is megmenekülni. Lejárt már ugy is a patriarchalis korszak, mikor a sógorság, atyafiság vagy ki tudja mi más okból elhallgatja a papság esperese hibáját. Ha volt is ezelőtt helye a nagy szemöldökkeli kormányzásnak, kényszerinti uralkodásnak: a protestáns papoknál ma már a papság ettől nem tarthat, — és ha eihallgatva is a papi testület esperese hibáját: addig sujtja a közvélemény közbeszédben, hírlapokban a hibás — hogy ne mondjam a bűnös — hivatalnokot, míg az kénytelen lesz sikra szállani és hibái előismerése miatt elpirulva hivataláról leköszönni, vagy az ő becsületét ok nélkül marczangolókon elégtételt keresni.

Tegyük ide záradékul — Canonainkhoz visszatérni lehet, de azokon változtatni, még alapos okoknál fogva is az Approbatalis törvény I. R. 1. tit. 3-dik articulusa szerint nem olyan könnyű. Ne hontsuk meg azért a régi gyepűt, mert az nagy rést csinálhat, a mit mindenkor, de jelen korunkban kerülni — éppen tanácsos.

Igy gondolkodom én a képviseleti rendszerről és successióról. Szeretném, ha paptársaim csekély értekezéséből meggyőződnenek arról, hogy a mi őseink, kik a successio mellett csendesen folytatták papi hivatalaikat és munkáltak az Anyaszentegyház javán, ezt nem valami tespedés, saját jogaik számba nem vétele vagy ki tudja micsoda hanyagság, lágymelegségből tették, hanem hihetőleg abból, mivel sem magukra, sem az Anyaszentegyházra nézve abban kárt nem láttak, hivatalra nem sokan vágytak, és nem is okoztak ezzel calamitást, hogy ma azért a generalis synodust és főconsistoriumot vádolni lehetne. Ha már most eljött az ideje annak, hogy a papi és világi rend,

mert királyi papság vagyunk, vagy is a közzsínat és főconsistorium jónak látja az esperesi választásra nézve Canonainkat életbeléptetni, úgy hiszem — ebből semmi sem gátolja.

Miért irtam ezen értekezésemet, annak kezdetén nyilvánítottam, én már mint papi társaságunk veterán tagja, ha az esperesi választásra nézve a Canon életbelépik is, annak reménylött eredményeit sokáig nem fogom látni, hanem azzal az óhajttal zárom be értekezésemet: adja Isten, hogy a késő maradék az esperesek választása után élvezhesse mind azokat a boldogító eredményeket a papi társaságban és az egész Anyaszentegyházban, melyeket abból sokan reménylenek! *Dixi et salvavi animam.*

Más teendők Anyaszentegyházunkban.

A képviseleti rendszer életbeléptetése, az esperesi successio eltörlése, a kor kívánataival megegyező reformok; — de ezek Anyaszentegyházunk nagy testének csak külszervezetét tárgyazzák, az irás pedig azt mondja: lélek a mi megegyenit. — Jó lesz azért Anyaszentegyházunk belsejébe is betekinteni és a reánk viradott 1862-ik évben arra is munkálni, mi által az egyház eszményi képének megvalósításához közeledni lehessen.

Ha körülnézünk Anyaszentegyházunkban, háládatosan el kell ismernünk, hogy a mennyei gondviselés a lefolyt terhes és válságos 13 év alatt nagy kegyelmét és segedelmét nyilvánította hozzánk — a forradalom által összerombolt egyházaink, iskoláink és főbb iskoláink helyreállításában; — azonban, ha megtekintjük főleg a vármegyékben kebeleztetett egyházainkat: sok van még óhajtandó és igazítandó.

Általában véve, mint más vallásos felekezeteknél, úgy nálunk is a vallás iránti hidegségnek olyan jelei mutatkoznak, melyek könnyen átmennek a vallásnak számba nem vételébe. Vannak olyan egyházmegyék, melyekben a nemzetiséggel együtt kihalt a vallás, elpusztulnak egyházaink, — el, mert hitsorsosaink az anyanyelvvel együtt elfeledik vallásukat, összeolvadnak ugyszólva más nemzet és más vallás felekezet közé, — az egyházi fejelemnek nálunk is mint másutt inkább

csak árnyéka van. Egyházaink a terhes adó és más okok miatt naponta szegényednek, papjaink és iskola-tanítóinkkal együtt; templomaink, egyházi épületeink több helyeken a vallás iránti hidegségnek kiáltó bizonyosságai; desolata ekklézsiáink száma naponta növekedik. Mindezek arra hívják fel bennünket, hogy a kormányzási hiányok orvoslása mellett figyeljünk és tegyük meg a lehető azon belnyavalyák orvoslására, melyek észrevehetőleg sorvasztják Anyaszentegyházunk nagy festét, annak belső életét.

Ebből a szempontból arra hívom föl paptársaimat s más hitsorsosaimat, használják föl az említett nyavalyák orvoslására a hatalmukban lévő eszközöket, a milyeneknek tartom én az alább említendőket; de a ki ezeknél jobbakat tud, örömet elfogadom és használni fogom paptársaimmal együtt.

Korunk terjedő nyavalyájának a vallás iránti hidegség orvoslásának egyedüli eszköze: a hívőknek tanítás általi fölvilágosítása.

A protestáns papnak minden kincse a biblia, minden fegyvere, melyet Jézus a kezébe adott — a tanítás.

Legelső hely, mely az apai ház után a növendékeknek a tanulásra megnyílik, a népiskolák, melyek jelen korunkban még nagyobb figyelmet érdemelnek, mint régebben. Népiskolák nélkül együtt hal ki a nemzetiség vallásunkkal; — s minthogy a népiskolák sorsának minden papnak szívéen kell fekünni, ha közszinatti rendelés nem lenne is, a pap hivatása azt kívánja, hogy legyen ő nem csak névvel, hanem valósággal az iskola felügyelője, és abban a vallást tanítsa. — Akármelyik iskolatánító megtanultathatja ugyan a vallás betűit tanítványaiival, de a papnak már hivatala állásánál fogva nagyobb sikerrel lehet a vallás alapigazságait a növendékekkel megösmertetni, azoknak szívében vallásos érzést gerjeszteni.

A tanulás másik helye a confirmatio; de erről tartózkodás nélkül nyilvánítom, hogy ez a vallásos ünnepély az azt megelőző két héti tanítással, inkább formáság, mint valóság. Én ugyan nem tartom lehetetlennek a confirmatio ünnepét megelőző tanítást hosszabbra terjeszteni; de ha ez kivihetetlen lenne, faluhelyeken téli napokban bizonyos meghatározandó időben a növendékeket tanítani kellene, és a mint a városokban a vásár-

napi iskolák életbeléptek, miért ne lehetne ezt falusi ekkleziáinkban is életbeléptetni? csak szilárd akarat legyen. — Szóval, ha protestáns hallgatókat akarunk növelni, azokat tanítani kell, és a vagyonosabb szülők gyermekével a néhány krajczáron kapható bibliát meg kell vásároltatni, hogy hallgatóink is, mint mi popok, ebben kincsöket tartsák.

A legtágasabb iskola, melybe egész életünkben járunk — a templom. Ez a hely, hol a tanítás által az értelem világosodik és a közönséges isteni tisztelet által a szív buzgóságra hevül. A jó prédikáczióknak csak egy megösmertető jegye van, ha az épít; — ugy lesz pedig a prédikáczió építő, ha az a hallgatók szükségéhez, felfoghatóságához alkalmaztatik. Mindenkor szükség volt, de jelen korunkban éppen égető szükség építő prédikácziókkal a templomot a néppel megkedveltetni és a közönséges isteni tisztelet által a buzgóságot a hallgatókban éleszeni. Valameddig puszták lesznek népiskoláink, üresek templomaink, mind addig a mi prédikállásunk pusztában kiáltó szó. — Ezeket az akadályokat kell mindenek előtt, a mennyiben rajtunk áll, elhárítani és erre nézve az egyházat képviselő tagok segítségét kérni.

Én részemről a successio kérdése feletti vitatkozásnál iveresebb eredményt hiszek és reménylek attól, ha paptársaim olvasó társulatokat alakítanak, a népiskolák jó karban tartásáról értekezleteket tartanak, egyházaink szegénységének fölsegélésére magtárákat állítanak, szóval, összes erővel az idő intő szavára figyelve a népnevelés által igyekeznek Isten országát terjeszteni.

A vallásos élet fölelevenítésére tartoznak a tanítás mellett az egyházi fegyelem gyakorlása, minek csak árnyéka van meg nálunk is, mint más vallásos felekezeteknél. Szomorú tapasztalás, de valósággal ugy van, hogy hazánknak nyomasztó körülményei kártékony befolyással voltak a nép erkölcsös életére is. A katonakötelezett ifjagnak meg nem nőülhetése, mi ellen mind a közzsinat, mind a M. egyházi főtanács folyamodott, a hivatalokbóli kizáratás, a megterhesedett életmód, sok más mostoha környülállások, melyek által sokan meggátolódtak abban, hogy családot alkossanak, károsan hatottak az erkölcsi életre és szülték a sok szerencsétlen házasságot, a mi sokképpen befolyt az erkölcsök tisztaságának megromlá-

sára. A családi élet titkaiba beavatkozni nem a mi dolgunk papokúl, nekünk a családok erkölcsi életére csak tanítás, példaadás és tanácsunk által lehet befolyjni. És ha az életbelépett képviseleti rendszerrel a presbyterek Canon szabta kötelességek szerint az egyházi fegyelmet, bármely szelid alakban, föllevenithetik: nagy nyeresemény lesz.

Van azonban olyan visszaélés, melyet orvosolni hatalmunkba áll, és ez az összezándorodott feleknek hirteleni ki nem bocsátása az elválásra. E tekintetben legelső bíró a pap, kinek, ha a béke nem sikerül. a háborgó felek a presbyterium elébe hivattnak, honnan csak úgy és akkor kellene a háborgó feleket válásra kibocsátani, ha olyan kinevezett békeltető bírák, kik a felekre befolyással bírnak, a békét köztök elpróbálva a második vagy harmadik presbyterialis gyűlésig nékik a gondolkodásra időt engedve, azokat össze nem békeltethetnék. Az idő a felzaklatott indulatokat sokszor lecsendesítheti. Válopereink criminalisoknak tekintetnek, és hibáznak azok az egyházmegyék, melyekben ezeknek kifolyása rövid idő alatt megesik. Törvénykönyveink az elválasztás okait meghatározták, és nekünk szigorú bíráknak kell lenni, az esketés által bebizonyított okok megbíralásában.

Szóval, a vallásos életet segítjük elő, ha válopereink számát apasztjuk, az összezándorodott párokat sem hirtelen a válásra ki nem bocsátjuk, sem rövid idő alatt és csekély okért el nem választjuk. A míg a vallás firmája lebeg a házasságon, legyünk mi a házasság szentségének tántorithatatlan őrei.— Szóval, e tekintetben is az egyházi képviselet jótékonyan munkálhat.

De hogy a vallásos élet föllevenítésére a jó papok és iskolatanítók munkálhassanak, erre nézve

2-or szükség statusunknak a papnövelde és iskolamesteri képezde további fenállásáról gondoskodni.

Nagy-Enyed elpusztulásával a közzsinat a M. egyházi főtanácscsal egyetértve a papnövelde helyéül ideiglenesen Kolozsvárt jelölte vala ki, és 1854-től fogva ott is van. Ma is megoszolnak a vélekedések Kolozsvár vagy Nagy-Enyed-é alkalmasabb helye a papnöveldének?— Kolozsvár mellett szól, hogy ott több alkalma van az ifjunak maga kimivelésére, ha

használni kívánja az olvasó könyvtárakat, museumot, nyelvmestereket, — miveltebb körökben társaloghat, nemesebb időtöltéseket tanálhat, a színházat és más ilyen időtöltéseket felhasználva — és a püspök felügyelete is a növelde tagjaira jótékonyan foly be; — Nagy-Enyed mellett szól a fejedelmi alapítvány jogossága, sokakban az iskola iránti kegyelet érzés, az olcsóbb és egyszerűbb életmód; valamint annak megfontolása is, hogy a papnöveldével kiegészített iskola, mind magának Enyednek, mind a nemzetiségnek jóllétére, virágzására jótékonyan fog befolyjni. A kérdést már a M. egyházi főtanács 1861 évi július végén tartott telyes ülésében eldöntötte és a papnövelde — ha Isten is akarandja — 1862-ik évi szeptemberével Nagy-Enyedre, régi lakhelyére vissza fog költözni. A kérdést, hogy Kolozsvár vagy Enyed-e ennek alkalmasabb helye, az idő fogja megfejteni, valamint azt is, hogy a kolozsvári vagy enyedi templom szónokszékéből hallgathatnak-e papságra készülő ifjaink maguk kiképzésére jobb papokat. — Nekem csak az az óhajtásom, hogy a régi fészekbe visszaköltöző papnövelde, soha többé ne legyen kénytelen a már háromszor elpusztított Nagy-Enyed kedves, áldott vidékéről és városából elvándorolni, hanem legyen ott ez a főiskola; az évek hosszú során keresztül, vallásunknak, nemzetiségünknek védbástyája!!!

Erről a kérdésről és határozásról én nem vitatkozom, csak két észrevételt teszek a papnövelde nézve. Egyik: Igaz, teszen maga a hely is, hol lesz a papnövelde, de ennél többet sőt mindent a tanárok tesznek, kik a növeldet vezetendik, és mikor a jövő iskolai évben az enyedi iskola megszűkült vagyoni állása miatt az eddigi négy tanár helyett csak három között fog megoszolni a theologiai tudományok tanítása, ha valamelyik ezek közül csak sikertelen óra-adó lenne, egész generáción keresztül parlagban maradna az összefüggésben álló theologiai tudományoknak egyik ága. — Másik: Sajnálám, ha paptársaim között elterjedne az az óhajtás, jó lenne a theológiát, mint régebben volt, mind a négy iskolában egy-egy tanító által taníttatni. Káros visszafelé menés lenne ez. A theologia központosítását az idő lelke kívánja, — ennek hasznát, papjaink maguk kimivelésére nézve, mutogatni felesleges lenne;

csakugyan egy mellékes hasznot meg lehet említeni, hogy t. i. papjaink mind ugyanazon egy növeldé növeltjei lévén, az a felekezetesség, mely régebben a különböző iskolák növeltjei közt mutatkozott, ez által elenyészett.

A papnöveldének édes testvére a mesteri képezde, melynek növendékei a nagyenyedi iskolától kapott segedelman kívül az egyházmegyék segedelméből éltek és élnek ma is.— Ha ezen ifjak maguk eddig kiképezésökben volt is hiány, annak okát inkább a mostoha körülményekben kell keresni, mert noha ez a képezde a papnöveldé kiegészítő része és ennek tagjai a gymnasiumban tanulásukat folytató ifjakkal egy osztályba tétetődhetnek, mégis a katonakötelezettség alól minden folyamodások mellett nem mentetődtek föl. Ezért sokan nem mentek ebbe az intézetbe és a kik oda mentek is, kénytelenítették némelykor készületlenül lépni ki abból. De talán elhozza Isten e tekintetben is a jobb időt. — Ezt a mesteri képezdét továbbra is ápolni, fentartani az Anyászentegyháznak nagy kötelessége. Erre hiva fel bennünket a testvér magyarhoni superintendenciák példája is. És ha elkezdődött is újabban iskoláink mellett a philosophiai tudományok tanítása, kár lenne ezért közzsina-tunknak azon határozását megváltoztatni akarni, hogy csak is a a mesteri képezdeből, s nem más iskolákból is választassanak az iskolamesterek.

3-szor. A milyen nagy szükség van Anyászentegyházunknak jó papokra, jó iskolamesterekre (néptanítókra), éppen olyan nagy kötelessége arról gondoskodni, hogy ezeknek legalább annyi fizetésök legyen, mennyiben az élet első szükségeit ki-elégíthetik. De éppen ez a megfejtendő kérdés: honnan lehet kicsinálni ezt a tisztességes fizetést?

Hallgatóink zsebéből kellene, de ezek meg hajlandóbbak a pap és iskolamester fizetése apasztására, mint annak növelésére s talán ezt nem is lehet éppen a vallás iránti hidegségnek tulajdonítani, hanem a naponta növekedő polgári terüknek és a nyomasztó szükségnek. Néhány egyházainkban biztosítva van a papfizetés a kepe megváltás, a tagosítás alkalmával kiszakított szép canonica portio által, és nézetem szerint a fekvő birtokba fektetett megváltás biztosítása bátor-ságosabb alap a pénzbe fektetésnél, melynek ingatagsága ellen

bajos biztos és perlekedésre alkalmat nem adható feltételeket készíteni. Nem akarom én ezzel a kepe megváltást ócsárolni, mert ha ócsárolnám, sok paptársaim kemény ítéletét vonnám magamra, kik óhajtanák hallgatóiktól függetlenül valami pénztárból pénzfizetést venni. Magában a függetlenség szép kívánság, de a református pap és hallgatója között a kepefizetés olyan szoros és törvényes kapocs, mely, ha elszakittatik, könnyen szülhet olyan függetlenséget, mely a kölcsönös becülést és szeretetet kioltja a szívből. Nem akarom ez által kárhozlatni általánosan minden egyházainkban a kepe megváltást, főleg fekvő birtokban nem pedig ingatag értékű pénzben, de részemről nem is kívánom azt minden egyházainkban, sőt óhajtanám, hogy a mely egyházak annyi fekvő jókkal vagy tőkepénzzel birnak, hogy azoknak hasznobére vagy kamatja fedezni tudja az egyházi szolgálk fizetését, azokban is a hallgatók vagyoni állásukhoz képest évenként fizessenek az egyház szükségői fedezésére s tettel bizonyítsák be, hogy ők eldödeiknek méltó ivadéki és az egyháznak élő tagjai. De az ilyen egyházak sorsa nem aggasztó, inkább és csak azoké, melyekben alig van a papnak és iskolamesternek napontai kenyere.

Az ilyen egyházakra nézve eljött az idő fontolás alá venni azt a kérdést, mely régebben is fölmerült volt: nem lenne-e tanácsos az anyaegyházak számát apasztani és az olyan anyaegyházakat, melyekben a pap csekély fizetésével csak nyomorog — leányosítani? — Tudom, hogy a legszegényebb anyaegyház is féltékeny arra, hogy az anyaegyházak soraiból a leányegyházak soraiba tételődjék, mert nem érti, hogy egy értelmes levítával az isteni tisztelet folytatásában éppen úgy, — gyermekei növeltetésében pedig még jobban — czélt ér. Mind e mellett is, ha az anyaszentegyház java kívánja, a közsinat a M. egyházi főtanácscsal egyetértve meghatározhatja azt a minimumot, a mennyit egy egyháznak ki kell mutatni, hogy magának papot vihessen. Ezen határozás után a gyenge egyházak papjai kihalásával vagy megváltozásával; azoknak lassankénti affiliatioja megeshetnék. Ez a kérdés székelyföldi és szilágyi egyházainkat nem igen érdekli, inkább a vármegyéken levő-

ket, melyekben nem annyira a hallgatók fizetéséből él a pap, mint arczájának véres verejtékével keresi kenyerét. Az affilia-tio kérdése mellett és ellen is lehet okoskodni, de eljött az ideje, hogy erre nézve valamit megállítson Anyaszentegyházunk.

Szaporodnak desolata ekklézsiáink, melyeknek sor-sa már régebben fölhitva mind a közzsinat, mind a M. főegyházi tanács figyelmét, nem is ok nélkül, mert ezekben pász-tor nélkül tévelyeg vagy talán már el is tévelyedett a nyáj, ezekre nézve hova hamarább pásztorokról vagy legalább mis-ionariusokról kellene gondoskodni.

Desolata ekklézsiáink birtoka mennyiségéről van az egy-házmegyék levéltáraiban összeírás, — azokban a lelkek meny-nyiségét az esperesek útján számba lehet venni, — mind e mellett is nagy szolgálatot tenne Anyaszentegyházunknak az a buzgó református ember, ki a birtokívekből hitelesen öz-szeirná az ilyen desolata egyházakban azoknak birtok-mennyi-ségét, a lelkek számát és egy tervet adna arról, miként lehetne az ilyen egyházakban a vallásos életet föleleveníteni? és ezt akár hozzám, akár a méltóságos egyházi főtanácshoz beküldené. Egy ilyen terv útasításúl szolgálna további teendőkre és az ille-tő esperes urakat is fölmentené attól a gyanutól, hogy az ilyen desolatákból nagy jövedelmet vesznek.

4-er. Anyagi szükségét is szenved Anyaszentegyházunk, ez is tehát orvoslandó. — Csak úgy segít Isten rajtunk, ha mi magunk is segítünk magunkon. Akármennyit tanácskozunk Anya-szentegyházunk jobb móddali szervezéséről, akárhányszor jaj-duljunk fel annak égetőbb szükségei orvoslatáért; de ezekre először is, másodsor is, harmadszor is pénz és ismét pénz kell. Pénz nélkül minden szép terv, minden reform csak álomnak marad. Ettől a meggyőződéstől indítatva mult évi közzsinatunk jegyzőkönyvének 3-dik pontja alatt elfogadta ezt az indítványt: Állittassék egy élőtőke részint a püspöki fize-tés pótlására, főleg pedig Anyaszentegyházunk köz-szükségei fedezésére; mely élőtőke alapjául azt vé-leményezte a közzsinat, hogy évenként Anyaszentegyházunk-nak minden tagja fizessen egy o. krajczárt, és ha református hiveink számát csak 300,000 lélekre tesszük is, a minél több, — úgy is szép összeg gyűlne össze évenként a református stans

rendelkezése alá. Ha a garasos újévi ajándék adása meg nem bukott volna, ma szép öszvegről rendelkezhetnék statusunk, ma is ennek meglevő 5880 ft. o. értékű tőkénének kamatja a népiskolák szükségének fedezésére fordítottatik. Közsinatunk említett indítványa már némely részletes zsinatokon tárgyalta-tott és a mint tudom sikertelen eredménnyel.

Igaz, hogy ha ezt az egy krajczárt úgy akarjuk hallgató-inkkal megfizettetni, mint valami új-adót, nem csodálom, ha még a tehetősebbek is visszaborzadnak ettől, midőn annyi különböző rovatok alatt kell most az adót fizetni, hogy nem igen van valakinek kedve semmi szín alatt egy fillérral is többet fizetni. De megmondotta vala Jézus az őt hálóba keríteni kívánó zsidóknak: „Adjátok meg a császárnak, a mi a császá-
r é és az Istennek a mi az Istené. Máté 22, 21. vagy másképpen mondva, azért hogy megfizetitek a polgári adót, fizessétek meg a templom számára fizetni kellető Siklust is. És ebből reánk az a tanúság: azért hogy nagy adó nehezedett vállainkra, nem kell, nem lehet magunkat kivonni a templom vagy az egyház szükségére évenként fizetni kellető egy osztrák értékű krajczár — nem mondom adótól — hanem akár új évi akár aratási áldozatul bemutatandó Siklustól.

Ugy sem lehet ezt az egy krajczár évi ajándékot egyháza-inkban fejgyűjteni, ha azt szorosán véve minden lélektől fel akar-ná az egyház szedetni. Nem mondom ugyan én azt, hogy talán az özvegy is nem jószívvel adná a szent célra maga fillérért, a koldus az ő perselyébe gyűlt krajczárját, megértve az adakozás célját, de vannak minden egyházban földhöz ragadott szegé-nyek, kiktől sajnálva venné el a gyűjtő utolsó fillérért, vagy még talán az sem lenne mit elvegyen, sőt lehetnek olyanok is, kik egy vagy más ürügy alatt, csak hogy az indítvány életbe ne lép-jék, megtagadják a krajczár ajándékot.

Az említett és más lehető nehézségek mellett is az indít-vány életbeléptetésére én ajánlok egy módot, de ha valaki ennél jobbat tud, örömet visszaveszem az ennyimet. Indítvá-nyom ebből áll: Vegye számba a t. pap a presbyteriummal együtt minden egyházban a lelkek számát, és ha vannak olyan családok, melyek az egy krajczárt sem tudják megfizetni, birja reá a tehe-tősebb családokat, hogy az ilyenek helyett azt a pár krajczárt

tegyék ki, és a mely tehetősebb családokra 5 vagy 6 krajczár esnék, az olyan ne sajnáljon a tehetetlen családokért egy pár krajczárral többet adni, meggondolván, hogy itt a koldus maga az elszegényedett Anyaszentegyház, melynek emlőjn növekedtünk és táplálódunk. Ezen az úton körülbet ki nézetem szerint a 400 vagy 500 lelket számláló egyházból a 4 vagy 5 forint o. é., vagy ha ez a mód kivihetetlen lenne, aratás vagy szüret alkalomával — a közjót akaró presbyteriumnak segítségével — a hivatás terménybeli ajándokából az öszveget ki lehet csinálni. — Minden kezdet bajos, de hitem szerint, az ilyen köz- és szent cél előmozdításában a szilárd akarat, lankadatlan buzgalom mellett, a bajos kezdettel is, a kivitel nem lehetetlen. Azt a módját pedig az indítvány kivitelének, hogy ennek kifizetése az egyházak pénztárára tevődjék újabb terü gyanánt, a közszinat éppen nem gondolta, nem is fogja pártolni.

Egy paptársam a sepsi-szent-györgyi közszinaton, ennek az indítványnak életbeléptetésére nézve azt mondta vala: Életbelépik, ha mi papok akarjuk. Ugy-e nagyot mondott? de nézetem szerint igazat mondott legalább falusi egyházainkra nézve annyiban, hogy — ha a pap, az egyház értelmesebb és buzgó presbyterei segítségével igyekezni fog hallgatóival megértetni ennek a csekély ajándoknak célját és lehető eredményét, — ha megvlasztja az időt és az egyéneket ennek összegyűjtésére, e mellett, míg ez életbelépik, a pap maga sem fogja fáradságát sajnálni, ugy bé fog telni paptársam mondása, — városi népesebb egyházaink pedig nagy hihetőséggel mint a gyanánt fognak szolgálni a befizetésben kisebb egyházainknak, melyekben az értelmiség mellett nagyobb is a vagyonság, — de ezekben is a papok befolyása segíthet.

Általában mint minden közjónak, ugy ennek az adakozási indítványnak is életbeléptetését nagyon elő fogja segíteni az életbelépő képviseleti rendszer, midőn annak munkás és lelkes tagjai nem csak maguk mennek elől jó példával az adásban, hanem munkálni is fognak annak felgyűjtésében; — és gondolatom szerint a képviseleti rendszer életbelépte után a közszinatnak ezen adakozási indítványát tárgyalni kellene ekleziásai gyűlésekben, és miután azokban a nép megérti annak célját, hihetőleg elfogadja azt, azután kellene a részletes

zsinatoknak erről határozni. Nagy kár lenne ezt az indítványt elejteni, nem éppen a püspöki fizetés pótlása érdekében, hanem más köz-szükségek fedezhetése tekintetéből is.

Magyarhoni protestáns rokonaink, mint a lapokból olvashattuk, több terveket gondoltak arra, hogy valami állandó tőkét állítsanak elő az Anyaszentegyház közszükségei fedezésére és nem is minden siker nélkül. Minden ilyen terv nehézséggel van összekötve, mert a fizetés örökké hajjal jár, de egy krajczár évi ajándok fizetésénél könnyebben életbe léptethető tervet gondolni nem lehet és ha ez sem sikerül, ez a nagy részvétlenségnek káros bizonyága lesz. Ha pedig 300,000 léleknél többet számláló Anyaszentegyházunk a krajczár ajándokból egy állandó tőkét fog kicsinálni, ekkor lesz a közzsinat és a M. egyházi főtanácsnak minden évben egy olyan összege, melyről kölcsönös egyetértéssel rendelkezhetik romlott templomok, iskolaházak építésére, szegénységgel küszködő papjaink, iskolamesterek segedelmezésére, ezer meg ezer más szükségek fedezésére; ekkor be fog nálunk is telni, a mi az első keresztyén anyaszentegyházról mondatik: hogy az első keresztyéneknek egyenlő volt.

Ha Anyaszentegyházunk legfőbb kincsét, önkormányzati jogunkat meg akarjuk tartani, ne feledjük el, hogy minden joggyakorlat kötelességgel és áldozattal van összekötve; ha a jogot szeretjük, a mit protestáns embernek szeretni kell is: nem oldozhatjuk fel magunkat a kötelesség telyesítése alól sem. Nekünk — a mi őseink példájára — magunknak kell egyházaink szükségéi fedezéséről gondoskodni; — ha más gondoskodik rólunk, — ha más adja nekünk a kenyeret: más fog akkor rendelkezni arról: ki és mekkora kenyeret faljon? — Őseink templomokat, iskolákat építettek, kegyhagyományokat tettek, papi fizetéseket alapítottak, — nem lehet nekünk utódoknak csak romokat, desolátákat adni által az ivadéknak, ha szeretjük valóságunkat, nemzetünket. — Nem menthetjük azzal magunkat, hogy szegények vagyunk, sok a szükség, nagy a szegénység. — Szegények vagyunk igaz, s moglehet még szegényebbek leszünk, de nem lehetünk olyan lelki szegények, hogy egy krajczárt, mit még az úton álló koldusnak is oda vetünk, a segélyért kiáltó Anyaszentegyháznak évenként ne adjunk; — különben is egy

krajczár ajándék senkit szegényebbé nem teszen, a sok krajczár-ból összegyűlő öszveg pedig — megmenti Anyaszentegyházunkat, azzal együtt nemzetünket — a végpusztulástól. — A kinek füle van a hallásra, hallja, — a kinek szeme van a látásra, nézzen hazánkban más nemzetek, vallásos felekezetek mozgásaira és tettel bizonyítsa bé, hogy ő protestáns ősei buzgó ivadéka.

Ezzel a csekély értekezéssel kívántam paptársaimnak, s ha még hitsorsosaim közül valakinek kedve lenne ezt olvasni, annak 1862-ik évre új évi ajándokul kedveskedni, a következő püspökök életrajza helyett, a mit győzhetlen akadályok miatt nem folytathattam, sem a múlt évi közzsinati jegyzőkönyv végére tett azon barátságos kéréssemnek, hogy tanár vagy paptársaim valamely anyaszentegyházunkat érdeklő történeti adattal, értekezéssel szolgáljanak, a kiadandó „Névkönyv“ becsesbbé tételére, sikere nem lett.

Mi czélből irtam értekezésemet, ennek kezdetén kifejeztem, magamnak soha sem követeltem s ezennel sem követelek csalhatlanságot, mert csalódni emberi dolog. Annyi bizonyos, hogy mint Anyaszentegyházunknak 45 éves papja, 25 éves egyházi hivatalnok a tapasztalás iskolájában gyűjtött nézeteimet, csak az Anyaszentegyház közjavanak előmozdítása czéljából közöltem paptársaimmal. — Nagyon meg leszek jutalmazva csekély fáradságomért, ha értekezésem más, jobb és célirányosabb értekezések írására ad alkalmat, legalább az enyim fenkö gyanánt fog szolgálni. *Functus sum vice cotis.* — Személyes sértegetés nélkül — mi hozzánk papokul nem is illik — különböző, sőt éppen ellenkező vélekedéseket megírni, észszel és tettel Anyaszentegyházunk javát előmozdítani — szent kötelességünk. — Győzzön a mi jobb!

Iráom Kolozsvárt, jan. 6-án 1862.

Bodola Sámuel *s. k.*

ref. püspök és kir. tanácsos.

Utóirat.

Mikor értekezésem bevégezve, már sajtó alá adtam vala, akkor tudám meg, hogy a „Protestáns egyházi és iskolai lap“ szerkesztősége kinyomatva Pesten, erdélyi református Anyaszentegyházunkban a *Succesio* történetét, azt külön füzetben

kiadta, az olvasni kívánók kedvéért. Honnan származott a szerkesztőségnek ez a nagy részvéte, figyelme erdélyi Anyaszentegyházunk iránt, nem tudtam egyébből kimagyarázni, mint abból, hogy a lapjában kinyomatott értekezésből, olyan betegnek nézte a Successio nyavalyájában szenvedő Anyaszentegyházat, hogy a morbi historiát jónak látta mentől többekkel megösmertetni, a testvér Magyarhonban is. Ennél a hiedelemnél fogva most még inkább akarom, hogy a folyó évi Név könyv eleibe ragasztott értekezésemben, némü világosítást tettem a morbi historiáról, mert reményelem, hogy a részrehajlás nélkül itélő olvasók, a morbi historia mellett, csekély értekezésemet elolvastva, sem a két főorvost — a Köz-zsiátot és a M. egyházi főtanácsot nem fogják vádolni azért, hogy a successio nyavalyáját mindedig nem orvosolta, sem Anyaszentegyházunkat nem nézik olyan terhes betegnek, mint a kinyomott értekezés állítja, csak azért, hogy a püspök és esperesek nem választás, hanem successio szerint foglalták el helyeiket.

Az erdélyi
reform. anyaszentegyház
világi és lelkeszi
f ő h i v a t a l n o k a i.

Generalis Curatorok:

- B. Kemény Ferencz ú r ő excellentiája, a Leopold-rend közép kereszt es vitéze, az erdélyi Karok és Rendek volt elnöke, és volt erdélyi udvari koraátnok.
- Gr. Mikó Imre ú r ő excellentiája, az erdélyi kincstár s közelebb az erdélyi ideiglenes főkormányzék volt elnöke.
- Mélt. Szentgyörgyi Imre ú r, nyugalm. udvari tanácsos.
- Mélt. Szacs vay Zsigmond ú r, nyugalmazott udvari és főkormányzék i tanácsos.
- Gr. Bethlen Gábor ú r, erdélyi ideiglenes főkormányzék i tanácsos, — és a
- P ü s p ö k.

Lelkeszi főhivatalnokok:

- Főtiszteletü Z. Bodola Sámuel püspök és királyi tanácsos, az erdélyi evang. reform. papnövelde felügyelője, abban a ker. hit- és erkölcs tan rendes tanára.
- Közfőjegyző: n. t. Fogarasi Sámuel, küküllő egyházmegy ei esperes.
- Közügyigazgató: n. t. Szentkirályi János, görgényi esp.

I. V. Hunyadi és Zarándi egyesült egyházmegye.

Ezen egyházmegyében 24 anya- és 75 leányegyház van. A lelkek száma összesen 4942.

Főgondnokok: M. Barcsai László.

Gr. Toldalagi Victor.

Algondnokok: T. Bágya Károly.

T. Bálint Sámuel.

Esperes: T. Jakab Bóniámin, hátszegi lelkész.

R. jegyző: T. Szász András, alpestesi lelkész.

Közügyigazgató: T. Benkő György, lozsádi lelkész.

Egyházak.

1. *Déva*, l. sz. 490. l. Baló Bóniámin. t. sz. 27. t. Szász József.
l. e. M. Németi. l. sz. 12.
2. *Alpestes*, l. sz. 485. l. Szász András. t. sz. 28. t. János József.
l. e. Felpestes, l. sz. 25. Cs. Keresztur, l. sz. 25. Nagy-Barcsa, l. sz. 11. K.-Barcsa, l. sz. 2. K. Almás, l. sz. 5.
3. *Lozsád*, l. sz. 907. l. Benkő György. t. sz. 36. t. Szilágyi József.
l. e. Martinesd, l. sz. 5, Piski, l. sz. 7. N. Toti, l. sz. 6. K. Toti, hallgatók nélkül.
4. *V. Hunyad*, l. sz. 123. l. Gál Sámuel. t. nincsen.
l. e. Bujtur, l. sz. 5. Telek, l. sz. 4. Kaszabánya, l. sz. 4. Csérna és Csolnákos, hallgatók nélkül.
5. *Rákosd*, l. sz. 488. l. Kontza József, t. sz. 52. tanító Szijj Elek.
l. e. Boós, l. sz. 7. Zalasd, l. sz. 5.
6. *Hosdát*, l. sz. 297. l. Sármási Áron. t. sz. 24. tanító Bán Lajos.
l. e. A. Nádasd, l. sz. 16. Zejkfalva, l. sz. 4.

7. *Hátszeg*, l. sz. 72. l. Jakab Beniamin. t. sz. 6. tanító Papp József.
 l. e. Nalác, l. sz. 20. N. Vád, l. sz. 1. Réa, l. sz. 1. Totesd, l. sz. 10. Paksa, l. sz. 6. A. Farkadin, l. sz. 2. F. Farkadin, l. sz. 3. Tustya, l. sz. 10. Csula, l. sz. 5. Alsó Szilvás, l. sz. 4. F. Szilvás, l. sz. 1.
8. *N. Pestény*, l. sz. 89. l. Balog József. t. sz. 10. tanít a lelkész.
 l. e. Zajkány, l. sz. 7. Várhely, l. sz. 19. N. Osztro, l. sz. 11. Demsus, l. sz. 28. Brázova, l. sz. 5.
9. *N. Klopotiva*, l. sz. 37. l. nincsen, beszolgál a nagy-pestényi lelkész.
 l. e. Malomvíz, l. sz. 4. Kernyesd, l. sz. 4.
10. *O. Boldogfalva*, l. sz. 26. l. Fabri József, t. nincsen.
11. *Fejérvíz*, l. sz. 22. l. nincs.
 l. e. Matzesd, l. sz. 15. Bajesd, l. sz. 4. Rusor, l. sz. 5. F. Szálláspataka, l. sz. 13. Csopea, l. sz. 2.
12. *Borbátvíz*, l. sz. 62. l. nincs. t. sz. 10. t. Bökös Ádám.
 l. e. Puj, l. sz. 30. Galacz, l. sz. 6. Serél, l. sz. 8. Baár, l. sz. 15. Ponor, l. sz. 3. M. Livádia, l. sz. 6. Vulkan, hallgató nélkül. Petrosz, l. sz. 2.
13. *O. Brettye*, l. sz. 30. l. Kovács László.
 l. e. M. Brettye, l. sz. 11. Baczalar, l. sz. 4. Rus, hallgatók nélkül.
14. *Kitid*, l. sz. 48. l. nincs, beszolgál az o. brettyei lelkész.
 l. e. Sz. György Válya, l. sz. 10. Szentgyörgy, hallg. nélk.
15. *Bácsi*, l. sz. 201. l. Varga Károly, t. sz. 17. tanít a lelkész.
 l. e. Batiz, l. sz. 7.
16. *Algyógy*, l. sz. 71. l. Dánó Mózes, t. sz. 14. kiket a lelkész tanít.
 l. e. Gyalmar, l. sz. 4. Benczencz, l. sz. 23. Bökaj, l. sz. 21.
17. *N. Rápol*, l. nincs, l. sz. 171. t. sz. 22. t. Rádó Mózes.
 l. e. Arany, l. sz. 22. Bábólna, l. sz. 4.
18. *Kéménd*, l. sz. 52. l. Sándor József.
 l. e. Gyertyános, l. sz. 4.
19. *Haró*, l. sz. 230. l. Várró Márton; t. sz. 25. t. Horváth Károly.
 l. e. Berekszó, l. sz. 25.

20. *M. Solymos*, l. sz. 47. l. Bogdán Mózsés.
l. e. Kecskedága, l. sz. 10. Szuliget, l. sz. 5. Valisora, l. sz. 3.
21. *M. Illye*, l. sz. 80. l. Szabó Mózsés.
l. e. Branyicska, l. sz. 7. M. Brettye, l. sz. 3. Lesnyek,
l. sz. 13. Lapusnyak, l. sz. 15. Dobra, l. sz. 10. Abucsa,
l. sz. 19. Zám, l. sz. 2. Guraszáda, l. sz. 16.
22. *Bráád*, l. sz. 100. l. Zakariás Dániel, t. sz. 42. ta-
nitó Vilmos Sándor.
l. e. Ribicze, l. sz. 6.
23. *Körösbánya*, l. sz. 115. l. Szegedi Miklós: t. sz. 18.
kiket a lelkész tanit.
l. e. Lunkány, l. sz. 1. Czérmuña, l. sz. 2. N. Halmágy,
l. sz. 5. K. Halmágy, l. sz. 2. Vácza, l. sz. 2.
24. *Kristsor*, l. sz. 50. l. nincs, beszél a brádi lelkész.

II. K. Fejérvári egyházmegye.

Ezen egyházmegyében 11 anya- és 14 leányegyház van, lel-
kek száma összesen 3220.

Főgondnok: ifj. B. Kemény István.

Algondnok: t. Sárpataki Zsigmond.

Esperes: Elekes Károly, károlyfejérvári lelkész.

Jegyző: Elekes György, magyar-igeni lelkész.

Közügyigazgató: Takács József, vingárdi lelkész.

Egyházak.

1. *Károlyfejérvár*, l. sz. 796. l. Elekes Károly, t. sz. 54.
t. Balogh Ferencz.
l. e. Marospart, l. sz. 16. Sárd, l. sz. 34. Borbánd, l. sz. 10.
2. *Alvincz*, l. sz. 320. l. Péterfi László. t. sz. 25, a lelk. tan.
l. e. Csáva, l. sz. 26.
3. *Borberek*, l. sz. 110. l. Tankó József, t. sz. 14. tanító
Komán József.
4. *Magyar-Igen*, l. sz. 320. l. Elekes György, t. sz. 26.
t. Török Ferencz.
l. e. Boros-Bocsárd, l. sz. 3. Czelna, l. sz. 32.

5. *Krakkó*, l. sz. 50. l. Bodor Lőrincz, t. sz. 5. a lelk. t.
l. e. Alsó-Gáld, t. sz. 16.
6. *Benedek*, l. sz. 29. l. Farkas András. t. sz. 4. a lelkész tanít.
7. *Vajasd*, l. sz. 370. l. Tókos Sándor, t. sz. 40. tanító
Molnár Lajos.
l. e. Maros Sz. Imre, l. sz. 10.
8. *Tövis*, l. sz. 350. l. Márton Sámuel. t. sz. 34. tanító
Székely László.
l. e. Diód, l. sz. 50.
9. *Zalathna*, l. sz. 318. l. Hadnagy Péter. t. sz. 20. a lelkész tanít.
10. *Abrudbánya*, l. sz. 430. l. Basa István, t. sz. 32. tanító
Csekme József.
l. e. Verespatak, l. sz. 25.
11. *Vingárd*, l. sz. 80. l. Takács József. t. sz. 12. tanító
Péter József.
l. e. Berve, l. sz. 15. Henningfalva, l. sz. 10. Drassó, l. sz. 5.
Girbó, l. sz. 5.

III. N. Enyedi egyházmegye.

Ezen egyházmegyében 32 anya- és 46 leányegyház van, a lelkek száma összesen 20,259.

Főgondnokok: Mélt. Ugron István.

Mélt. Tisza László.

Algondnokok: T. Szilágyi Pál.

T. Gálfi István.

Esperes: T. Basa Mihály, kihez legközelebbi
posta Felvincz.

Jegyző: T. Miklós Miklós, ó-tordai lelkész.

Közügyigazgató: T. ifj. Hegedüs Lajos, gerendi lelk.

Egyházak.

1. *Kercsed*, l. sz. 650. l. Kovács Sámuel, s. l. Musnai
Pál, t. sz. 55. t. Horváth Sámuel.

2. *Bágyon*, l. sz. 183. l. Székely Márton, t. sz. 9. tanító
Bányai József.
l. e. Aranyos-Rákos, l. sz. 23. Kövend, l. sz. 7. Várfalva,
l. sz. 15.
3. *Sz. Mihályfalva*, l. sz. 440. l. Sándor János, t. sz. 35.
t. Szabó Ádám.
l. e. Mészkö, l. sz. 2. Sinfalva, l. sz. 4.
4. *Ar. Polyán*, l. sz. 440. l. Salamon István, t. sz. 36.
t. Mátyás Mihály.
5. *Sz. Kocsárd*, l. sz. 715. l. Sükösd Ferencz, t. sz. 60.
t. Keresztes Lajos.
l. e. Vajdaszeg, l. sz. 4.
6. *Felvincz*, l. sz. 980. l. Toth Mózsos, t. sz. 95. tanító
Nagy József, leány t. nincs.
l. e. Veresmart, l. sz. 20. Dombro, l. sz. 1.
7. *Sz. Földvár*, l. sz. 65. t. sz. 7. l. Orbán Mihály.
8. *Harasztos*, l. sz. 885. l. Basa Mihály, t. sz. 65. tanító
Székely Elek.
Ezen 8 anya- és leányegyházak — Vajdasze-
get kivéve — mind Aranyosszékben vannak.
9. *Uj-Torda*, l. sz. 1900. l. Kálai Sándor és Szabó
Ferencz, t. sz. 157. fi t. Csákány Károly, l. t.
Fekete János.
l. e. Torda-Akna, l. sz. 20. Torda-Koppánd, l. sz. 2.
10. *Ó-Torda*, l. sz. 2348. l. Miklós Miklós, t. sz. 260.
fi t. Dózsa József, Molnár Márton, l. t. nincs.
l. e. Szind, l. sz. 6.
11. *Túr*, l. sz. 210. l. Kocsis Dénezs, t. sz. 12. t. lelkész.
l. e. Komjászeg, l. sz. 2. Indal, l. sz. 1.
12. *M. N. Csán*, l. sz. 150. l. Székely Ferencz, a lel-
kész fog tanítani. Ujonan csak most alakulhatott.
l. e. Felső és Alsó Detrehem, l. sz. 52. Mezőkook, l. sz. 38.
13. *Ar. Gyéres*, l. sz. 550. l. nincs. t. sz. 40. t. Kövér Si-
mon, s. t. Bartha Béni.
l. e. Gy. Sz. Király, l. sz. 24.
14. *Egerbegy*, l. sz. 1290. l. Barabás József, t. sz. 120.
fi t. Székely Dániel és Menasági Ferencz,
leány t. Szabó Pál.

15. *Gerend-Keresztúr*, l. sz. 415. l. nincs. t. sz. 12. t. Kölönte Lajos.
l. e. Tohát, l. sz. 10. Kecze, l. sz. 6.
16. *Gerend*, l. sz. 647. l. ifj. Hegedüs Lajos, t. sz. 30.
t. Kali János.
l. e. Soos-Szentmárton, l. sz. 3. Ar. Lóna, l. sz. 6. Hadrév,
l. sz. 60.
17. *M. Décse*, l. sz. 336. l. Vásárhelyi Mihály, t. sz. 26.
t. Varga József.
l. e. Inakfalva, l. sz. 8. Alsó-Füged, l. sz. 1.
A 9-ik számon innen lévő anya- és leányegyházak Tordavármegyében vannak — kivéve az Inakfalvi leányegyházát.
18. *Mériszló*, l. sz. 393. l. ifj. Sándor János, t. Fodor Istv.
l. e. Oláh-Lapád, l. sz. 60.
19. *Fel-Enyed*, l. sz. 285. l. Sándor József, t. sz. 20.
t. Bartha László.
l. e. Toroczkó Sz.-György, l. sz. 120. Toroczkó, l. sz. 10.
Ezen két leányegyháznak a forradalom után nincs lelkésze, t. Andrád Ferencz, t. sz. 9.
20. *M. Kapud*, l. sz. 180. l. Bakó Mózes, t. sz. 14. tanít a lelkész.
21. *Lőrinczréve*, l. sz. 201. l. Benedek Dénezs, t. sz. 20. tanító nincs.
l. e. Báld, l. sz. 30. Megykerék, l. sz. 3. Morbó, l. sz. 12.
22. *Szász-Ujfalu*, l. sz. 160. l. Benedek Keresztély, t. sz. 6. t. Benedek Ferencz.
l. e. M. Szentkirály, l. sz. 169. t. sz. 8. t. Benedek Gyula. Tompaháza, l. sz. 11.
23. *Csombord*, l. sz. 240. l. Téglás István, t. sz. 15. tanító Molnár Ferencz.
l. e. M. Bagó, l. sz. 31.
24. *Gombás*, l. sz. 185. l. Bartha Tamás, t. sz. 16. tanít a lelkész.
l. e. Apahida, l. sz. 4.
25. *M. Újvár*, l. sz. 610. l. Sebestyén Áron, t. sz. 40. tanít a lelkész.
l. e. Cseszve, l. sz. 30. Miklóslaka, l. sz. 1. Csongva, l. sz. 20. Olhá-Szilvás, l. sz. 7. Felső-Ujvár, l. sz. 15.

26. *Nagy-Lak*, l. sz. 280. l. Lakatos István, t. sz. 20.
t. Orbán István.
l. e. Káptalan, l. sz. 15. Ispánlaka. l. sz. 10.
27. *Csúcs*, l. sz. 124. l. Vajna Áron, t. sz. 18. t. a lelkész.
l. e. Koppánd, l. sz. 120. t. Szilágyi Gyula, t. sz. 10.
Gezse, l. sz. 75.
28. *Csekelaka*, l. sz. 415. l. nincs, t. sz. 20. t. Balóg Károly.
29. *Istvánháza*, l. sz. 385. l. Nagy Domokos, t. sz. 25. tanító
Lovász András.
l. e. Czintos, l. sz. 42. Oláh-Péterlaka, l. sz. 3. Szent-Jakab,
l. sz. 2.
30. *M. Bükkös*, l. sz. 605. l. Moréh Károly, t. sz. 30. t.
Molnár Sámuel.
l. e. Lándor, l. sz. 10.
31. *Ozd*, l. sz. 617. l. Szász József, t. sz. 35. t. Benedek
Tivadar.
32. *Nagy-Enyed*, közvetlen püspöki felügyelet alatt van, l. sz.
2070. rendes lelkész Incze János, h. l. Mihályi
Károly, t. sz. 180. l. t. Málnási József; a fiu-
gyermek a helybeli collegyomban tanulnak.

IV. Kolozsvári egyházmegye.

Főgondnokok: Főt. és mélt. Bodola Sámuel püspök
és kir. tanácsos.

Mélt. Incze Mihály, főkormányszéki
nyug. titkár.

Algondnokok: T. Nagy Péter.

T. Pataki József.

T. Sárosi Mihály.

Egyházak.

1. *Kolozsvár*, l. sz. 8051. Lelkészek: Vadas József, espe-
res; Nagy Péter, jegyző, Szász Gergely, Szász
Domokos; segéd lelkész: Apáthi Péter.

Iskolák:

- a.) A belvárosi leányiskola. Tanítók: Karacs Teréz, vezéroktonő; Szász Domokos, vallásitanító; Szász Lajos, Rössler Sámuel német nyelvtanító, Fapp Jánosné Koncz Klára segéditanító; Karacs Zsófia, Zilabi Lászlóné Szentmarjai Mária, Pontos Teréz, női munka tanítók Tanulók száma: 104.
- b.) A külmagyarutczai leányiskola. Tanítók: Szász Gergely, vallásitanító; Toth Tamás; Fecbner Ámália Toth Tamásné, női munka tanító. Tanulók száma: 59.
- c.) A nőegylet által alapított népiskola. Tanítók: Szentgyörgyi Lajos; Mátyás Lajos; Bálint Mária, női munkatanító. Tanulók száma: 179.
- d.) A hidelvi népiskola. Tanítók: Mike János, Benedek József, Udvari Zsuzsánna Mike Jánosné. Tanulók száma: fiu 73. leány 51.

Énekvezetők: Szász Lajos a belvárosi templomban.
Toth Tamás a külvárosi templomban.

Orgonista: Bothos István.

2. *Szamosfalva*, I. sz. 125. l. Kertész Elek, t. sz. 15. tanít a lelkész.

V. Kolozs-Kalotai egyházmegye.

Ezen egyházmegyében 39 anya- és 16 leányegyház van, lelkek száma összesen 22279.

Főgondnok: Mlgs. gr. Csáki György úr.

Algondnok: Mlgs. Lészai Ferencz úr.

Esperes: Ujvári Cz. György, szent-lászlói lelkész, legközelebbi posta Gyalu.

Főjegyző: Fekete István, mérai lelkész.

Közügyigazgató: Szakács István, sz.-lónai lelkész.

Egyházak.

1. *Györgyfalva*, l. sz. 912. l. Barabás Sámuel, t. sz. 70.
t. Fazakas István.
2. *Ajton*, l. sz. 495. l. Mihálcz Elek, t. sz. 40. tanító ifj.
Fazakas István.
l. e. Röd, l. sz. 75. t. sz. 7.
3. *Pata*, l. sz. 96. l. Szabó István, t. sz. 12. tan. Dani
Lőrincz.
l. e. Kara, l. sz. 48.
4. *Kolozs*, l. sz. 624. l. Borsos Sándor, t. sz. 50. tanító
Agoston György.
5. *Fejérd*, l. sz. 260. l. Gurzó Ferencz, t. sz. 25. tanító
Kerekes Márton.
6. *Kajántó*, l. sz. 250. l. Domján János, t. sz. 25. tanító
Borbély Péter.
7. *B. O. Buda*, l. sz. 170. l. Soos József, t. sz. 12. tanító
Sárközi Károly.
l. e. Diós, l. sz. 21. Szent-Pál, l. sz. 24.
8. *Méra*, l. sz. 815. l. Fekete István, t. sz. 50. t. Tamás
Dániel.
l. e. Koród, l. sz. 72. t. sz. 10. t. Bartha Károly.
9. *Szucsák*, l. sz. 460. l. Kónya József, t. sz. 35. t. Bartha
József.
l. e. M. Nádas, l. sz. 47.
10. *Vista*, l. sz. 770. l. Kónya János, t. sz. 53. tanító ifj.
Tamás Dani.
11. *Türe*, l. sz. 400. l. Jonás Elek, t. sz. 25. t. Balázs
István.
12. *Daróc* és *Bogártelke* egyesült egyházak, az elsőben l. sz.
180, az utolsóban 425. l. Biró Sándor, t. sz. az elsőben
16, t. Nyirő József; az utolsóban t. sz. 30. t.
Kis János.
13. *Mákó*, l. sz. 785. l. Csákán Ferencz, t. sz. 56. tanító
Lőrincz Ferencz.
14. *Inaktelke*, l. sz. 530. l. Antal György, t. sz. 50. tanító
Nyiró Sámuel.

15. *Egeres*, l. sz. 198. l. Mátyás György, t. sz. 22. tanító
Jonás József.
16. *N. Petri*, l. sz. 206. l. Sófalvi Miklós, t. sz. 24. ta-
nitó Ignác Ferencz.
17. *Középlak*, l. sz. 412. l. Józsa Sámuel, t. sz. 40. tanító
Dézsai László.
l. e. Tamásfalva, l. sz. 32. Nyércze, l. sz. 22.
18. *N. Almás*, l. sz. 534. l. Herczeg Sándor, t. sz. 71.
t. Jakab György.
l. e. Bábon, l. sz. 99. t. sz. 15. t. Dévai Mihály.
19. *Kis-Petri*, l. sz. 366. l. Viski Sándor, t. sz. 28. tani-
tó Varga Pál.
20. *Sztána*, l. sz. 250. l. Vincze Ferencz, t. sz. 25. ta-
nitó Kolcsár György.
21. *Zsobok*, l. sz. 623. l. Mike Lajos, t. sz. 58. t. Ignác
György.
22. *Farnas*, l. sz. 199. l. Fejér György, t. sz. 14. tanító
Viski Sándor.
23. *Keted*, l. sz. 423. l. Almási László, t. sz. 35. t. Be-
nyéki Áron.
24. *M. Bikal*, l. sz. 577. l. Péntek János, t. sz. 40. tani-
tó Tulogdi István.
25. *B. Hunyad*, l. sz. 1665. l. Csengeri Sámuel, t. sz.
fiu 102. leány 93. fi t. Péterfi József, l. t. Balog
Elek.
26. *Magyarókerék*, l. sz. 235. l. Fazakas András, t. sz. 25.
t. Tulogdi Ferencz.
27. *K.-Szentkirály és Zentelke* egyesült egyházak, az elsőben
l. sz. 515. t. sz. 52., a másodikban l. sz. 469. t. sz. 33.
mindkettőben l. Tamás János. t. Kovács György.
28. *M. Valkó*, l. sz. 589. l. Kilyén Ferencz, t. sz. 43.
t. Mátyás Miklós.
l. e. Incsol, l. sz. 12.
29. *Magyar Gy.-Monostor*, l. sz. 537. l. Hory Farkas, t. sz.
45. t. Nyilas Miksa.
30. *Damos*, l. sz. 280. l. Szakács Pál, t. sz. 31. t. Kele-
men Ferencz.
l. e. Jákótelke, l. sz. 176. t. sz. 23. t. idősb Tulogdi Istv.

31. *Nyárszó*, l. sz. 280. l. Viski Dániel, t. sz. 24. tanító
Borbély Miklós.
l. e. Sárvásár, l. sz. 286. t. sz. 18. t. Balog Márton.
32. *Körösfő*, l. sz. 730. l. Gilyén János, t. sz. 57. t. Kálmán István.
33. *Gyerő-Vásárhely*, l. sz. 307. l. Ágoston György. t. sz. 13. t. Kún Márton.
34. *Nagy-Kapus*, l. sz. 550. l. Benedek Sándor, t. sz. 40.
t. Kovács Ferencz.
l. e. Kis-Kapus, l. sz. 286. t. sz. 28. t. Tatai Ferencz.
35. *Gyalu*, l. sz. 909. l. Kónya András, t. sz. 74. tanító
Szabó Mihály.
36. *Sz.-Lóna*, l. sz. 686. l. Szakács István, t. sz. 40. tanító
Gurzó Ferencz.
37. *O.-Fenes*, l. sz. 670. l. Sebestyén Ferencz, t. sz. 45.
t. Csoma Ferencz.
38. *Szent-László*, l. sz. 887. l. Ujvári Cz. György, t. sz. 45,
t. Kovács István.
39. *Magyar-Léta*, l. sz. 230. l. Szakács János, t. sz. 25.
t. Dézsi Domokos.
l. e. Alsó-Jára, l. sz. 85. t. sz. 12. t. Dézsi Sámuel.
Kis-Bánya, l. sz. 15. Ércz-Pataka, l. sz. 27.

VI. Szilágy-Szolnoki egyházmegye.

Ezen egyházmegyében 69 anya- és 9 leányegyház van, lekek száma összesen 47607.

Főgondnok: B. Bánffy Albert.

Algondnokok: M. Kabós József.

T. Pelei Lajos.

T. Bereczky György.

T. Dombi László.

Esperes: T. Faragó József, kihez legközelebbi
posta Sz.-Somlyó.

Főjegyző: T. Török Ferencz.

Aljegyző: T. Dombi Lajos.

Közügyigazgató: T. Fábrián Dániel.

Egyházak.

1. *Ákos*, l. sz. 975. l. Kelemen Endre, t. sz. 64. tanító
Marosi József.
2. *Ardo*, l. sz. 419. l. Molnár Ferencz, t. sz. 25. alelk. t.
3. *Bagos*, l. sz. 863. l. Fazakas József, t. sz. 50. tanító
Somogyi Sámuel.
4. *Balla*, l. sz. 825. l. Faragó József, t. sz. 76. tanító
Bartha Lajos.
5. *Bogdánd*, l. sz. 875. l. Salamon István, t. sz. 50. ta-
nitó Séra Ferencz.
6. *Borzás*, l. sz. 439. l. Alszezi Sámuel, t. sz. 32. ta-
nitó Szöcs Károly.
7. *Bösháza*, l. sz. 225. l. Barabás György, t. sz. 12.
t. Adi József.
l. e. Benedekfalva, l. sz. 29.
8. *Bülgezd*, l. sz. 445. l. Szilágyi Márton, t. sz. 35. t.
Gál Károly.
9. *Désháza és Szilágyszeg* egyesült egyházak, az elsőben
l. sz. 680, t. sz. 30. a másodikban l. sz. 204. t. sz. 8.
mindkettőben l. Szabó Lajos; t. az elsőben Székely
László; a másodikban ideiglenes t. Beregszászi Gy.
10. *Dócsad*, l. sz. 1176. l. Szász József, t. sz. 20. t. Ve-
res József.
l. e. Baksa, l. sz. 35.
11. *Egrespatak*, l. sz. 245. l. Dobai József, t. sz. 10. ta-
nitó Dobai György.
12. *Ér-Kávás*, l. sz. 131. l. Meszesi László, t. sz. 9. ta-
nitó Szabó Gábor.
13. *Ér-Körös*, l. sz. 230. l. Nagy Elek, t. sz. 5. a lelkész t.
14. *Ér-Mindszent*, l. sz. 245, l. Csányi Dániel, t. sz. 24.
tanít a lelkész.
15. *Ér-Szentkirály*, l. sz. 644. l. Makrai János, t. sz. 58.
t. Kovács Dániel.
16. *Ér-Szodoró*, l. sz. 257. l. Fazakas Ferencz, t. sz. 24.
t. Cseh Izrael.
l. e. Hatvan, l. sz. 86. t. sz. 7. t. Bartha Sámuel.

17. *Görccsön*, l. sz. 379. l. Püspöki József, t. sz. 27. tanító Márton András.
18. *Hadad*, l. sz. 582. l. Kodor Endre, t. sz. 62. t. Nagy Sándor.
19. *Hadad-Nádasd*, l. sz. 770. l. Vas Sámuel, t. sz. 82. t. Nagy György.
20. *Ilosva*, l. sz. 687. l. Galló József, t. sz. 44. t. Horváth Mihály.
21. *Ipp*, l. sz. 658. l. Török Ferencz, t. sz. 38. t. Szabó Bálint.
22. *Kémer*, l. sz. 1860. l. Veres György, t. sz. 110. fi t. László Samu, l. t. Gidai János. l. e. Zálnok, l. sz. 47.
23. *Kövesd*, l. sz. 72. l. Szentkirályi Sámuel.
24. *Kusaly*, l. sz. 271. l. Somogyi Endre, t. sz. 10. tanító Beksi József. l. e. Erked, l. sz. 371. t. sz. 11. t. Beksi Ferencz.
25. *Kraszna*, l. sz. 2208. l. Szikszai József, t. sz. 105. fi t. Ködöböcz Károly, l. t. Balog Mihály.
26. *Kraszna-Czegény*, l. sz. 246. l. Pataki Sándor.
27. *Kr.-Horváthi*, l. sz. 360. l. Szilágyi Mihály, t. sz. 19. t. Varga Bálint.
28. *Kr.-Mihályfalva*, l. sz. 575. l. Költő László, t. sz. 49. t. Séra János.
29. *Lecsmér*, l. sz. 234. l. Baló József, t. sz. 24. t. Somogyi György.
30. *Lele*, l. sz. 652. l. Barabás János, t. sz. 51. t. Gidai László.
31. *Lompért*, l. sz. 513. l. Bányai Lajos, ny. l. Végh S. t. sz. 51. t. Rákosi Sándor.
32. *Magyar-Csaholy*, l. sz. 752. l. Rózsa Károly, t. sz. 20. t. Técsi László.
33. *Magyar-Keczel*, l. sz. 418. l. Nagy Sándor, t. sz. 37. t. Antal Ferencz.
34. *Magyar-Valkó*, l. sz. 105. l. Szöcs György, t. sz. 11. a lelkész tanit.
35. *Menyő*, l. sz. 333. l. Pethő László, t. sz. 12. t. Somogyi Albert.

36. *Mocsolya*, l. sz. 676. l. Szilágyi Károly, t. sz. 68. t. Szöcs Samu.
37. *Monó*, l. sz. 425. l. Nagy Ferencz, t. sz. 60. t. Debreczeni Károly.
l. e. Égerhát, l. sz. 33. t. sz. 6. t. Püspöki Sámuel.
38. *Nagy- és Kis-Dobá* egyesült egyházak, az elsöben l. sz. 282. t. sz. 15. a másodikban l. sz. 449. t. sz. 23. mindkettöben l. Urházi György; ideiglenes t. az elsöben Nagy Ferencz, a 2-dikban t. Bátori György.
39. *Nagy-Falu*, l. sz. 1211. l. Kovács István ny. esperes, s. l. Söfalvi F. Sándor; t. sz. 98. fit. Tasnádi István, l. t. Ifj. Somogyi Károly.
40. *Nagy-Goroszló*, l. sz. 460. l. Técsi József, t. sz. 28. t. Vas János.
41. *Nagy-Mon*, l. sz. 178. l. Sebess György, t. sz. 7. t. Bartha Sámuel.
42. *Nagy-Pacsal*, l. sz. 698. l. Tóth Imre, t. sz. 57. tanító Kiss József.
43. *Panith*, l. sz. 414. l. Ozsváth Imre, t. sz. 45. t. Gál Jónáthán.
44. *Péér*, l. sz. 1241. l. Szabó Pál, t. sz. 91. fit. Mészáros György, l. t. Szabó Elek.
45. *Pelekeszi*, l. sz. 679. l. Kiss Pál, t. sz. 70. t. Porcsalmi Lajos.
46. *Perecsen*, l. sz. 918. l. Szabó István, s. l. Gáspár János, t. sz. 100. t. Ujvári János.
47. *Ráton*, l. sz. 328. l. Boér Károly, t. sz. 24. t. Kovács Miklós.
48. *Récse*, l. sz. 243. l. Porcsalmi László, t. sz. 16. tanító Kolozsvári Béni.
49. *Sámsond*, l. sz. 840. l. Dombi Lajos, t. sz. 67. t. Eder István.
50. *Sarmaság*, l. sz. 1015. l. Elek Károly, t. sz. 76. tanító Vaska Mihály.
51. *S.-Ujlak*, l. sz. 459. l. Tiboldi István, s. l. Fazakas Mihály, t. sz. 30. t. Gál Elek.
52. *Sütelmed*, l. sz. 45. l. Keményfi Márton.
l. e. Ozikó, l. sz. 100.

53. *Szamos-Udvarhely*, l. sz. 127. l. Farnos Béniámin, t. sz. 5. a lelkész tanít.
54. *Szakácsi*, l. sz. 922. l. Benedek Pál, t. sz. 52. tanító Aracs András.
55. *Széér*, l. sz. 587. l. Farkas Antal, t. sz. 35. t. Szabó Sámuel.
56. *Szilágy-Cseh*, l. sz. 1770. l. Fábrián Dániel, t. sz. 75. fi t. Bányai Elek, l. t. Krasznai Sámuel.
57. *Szilágy-Fő-Keresztúr*, l. sz. 450. l. Palánki Károly, t. sz. 25. t. Bányai Félix.
58. *Szilágy-Somlyó*, l. sz. 1419. l. Ignác Károly, t. sz. 102. fi t. Kemény István, l. t. Péntek József.
59. *Szilágy-Szentkirály*, l. sz. 200. l. Parlagi Elek, t. sz. 4. a lelkész tanít.
l. e. Debren, l. sz. 7.
60. *Szö-Demeter*, l. sz. 107 l. Kacsó Lajos.
61. *Tasnád*, l. sz. 1538. l. Kiss György, t. sz. 108. fi tanítók: Fogarasi László, Porcsalmi Sámuel, l. t. Somogyi Károly.
62. *Tasnád-Szántó*, l. sz. 235. l. Kovács Ferencz, t. sz. 20. t. Kiss Károly.
l. e. Szilvás, l. sz. 11.
63. *Tasnád-Szarvad*, l. sz. 275. l. Fekete János, t. sz. 28. t. Szilágyi János.
64. *Zilah*, l. sz. 4823. l. Fogarasi István, Verestói Cs. Sándor; t. sz. 46. t. Kiss Antal, Nagy Károly, énekvezető Szabó Pál. A fiuk a helybeli gymnasiumba járnak.
65. *Zsibó*, l. sz. 870. l. Kun Károly, t. sz. 63. fi t. Verestói György, l. t. Kispál Sámuel.
66. *Zovány*, l. sz. 802. l. Regéczi Pál, t. sz. 45. fi t. Urházi Antal, l. t. Dombi István.
67. *Varsolcz*, l. sz. 551. l. Horváth János, t. sz. 42. tanító Demjén Ferencz.
68. *Vérvölgy*, l. sz. 767. l. Székely István, t. sz. 45. tanító Tönkö Mihály.
69. *Völcsök és Sz.-Uglak* egyesült egyházak, az elsőben l. sz. 360. a másodikban l. sz. 60. mindkettőben l. Ozsváth Lajos, t. sz. 21. t. Nagy Lajos.

VII. Déézi egyházmegye.

Ezen egyházmegyében 26 anya- és 29 leányegyház van,
lelkek száma összesen 9390.

Főgondnokok: M. Véér Farkas.
B. Wesselényi Ferencz.

Algondnokok: Id. Pataky Dániel.
Retteggy Sámuel.

Esperes: Almási Sámuel, pánczélcsebi lelkész,
kihez legközelebbi posta Válaszút.

Jegyző: Nagy Lajos, dobokai lelkész.

Közügyigazgató: Kelemen Sándor, borsai lelkész.

Egyházak.

Dobokavármegyében:

1. *Pánczélcseh*, l. sz. 179. l. Almási Sámuel, t. sz. 20. t.
Szénási Károly.
l. e. Magyar-Derzse, l. sz. 92. t. sz. 3. t. Déézi Mihályi Imre. Drág, l. sz. 42.
Jegyzés. A réczekeresztúri, völcsi, kecskeháti, szótelki ref. hivek is a pánczélcsebi anyaegyházhoz tartoznak, melyekben a l. sz. 67.
2. *Doboka*, l. sz. 93. l. Nagy Lajos.
3. *Borsa*, l. sz. 256. l. Kelemen Sándor.
4. *Ó-Keresztúr*, l. sz. 41. l. Szász Gergely.
l. e. K.-Esküllő, l. sz. 54. N.-Esküllő, l. sz. 33.
5. *Csomafája*, l. sz. 113. l. Tunyogi Elek, t. sz. 8. a
lelkész tanít.
l. e. Gyula, l. sz. 39. H.-Macskás, l. sz. 37.
6. *Kide*, l. sz. 335. l. jelenleg nincs; t. sz. 10. t. Török Károly.
7. *Bádok*, l. sz. 130. l. jelenleg nincs.
8. *Válaszút*, l. sz. 361. l. Balázs János, t. sz. 27. tanító
Nagy György.

9. *K-Lóna*, l. sz. 378. l. Pánczél Zsigmond, t. sz. 23.
t. Szakács Miklós.
l. e. Kis-Jenő, l. sz. 15.
10. *M.-Köblös*, l. sz. 116. l. Bartha László, t. sz. 4. tanító
Zöldági Pál.
l. e. Felső-Tőök, l. sz. 89. Alsó-Tőök, l. sz. 132. t. sz. 6.
t. Szilágyi Péter.
11. *Eszmény*, l. sz. 125. l. Bántó Mihály.
l. e. Szarvas-Kend, l. sz. 82. Kecset, l. sz. 47. Tötör, l.
sz. 34. Girolt. l. sz. 50. (B.-Szolnokmegyében). Onak,
l. sz. 16 (ugyanott). K.-Szilvás, l. sz. 3.

K o l o z s v á r m e g y é b e n :

12. *Magyar N.-Zsombor*, l. sz. 223. l. Püspöki Mihály.
l. e. Hidalmás, l. sz. 96. (Dobokamegyében).
13. *M.-Macskás*, l. sz. 79. l. Gergelyfi György.
l. e. Babucz, l. sz. 53, (Dobokamegyében). Solyomkő, l.
sz. 18, (ugyanott). M.-Fodorháza, l. sz. 125. t. sz. 25.
t. Böjthe Sándor (u. o.). M.-Ujfalu, l. sz. 14 (u. o.).

B e l s ő - S z o l n o k v á r m e g y é b e n :

14. *Kérő*, l. sz. 193. l. Dózsa Imre, t. sz. 24. t. Filep
Gáspár.
l. e. Dengeleg, l. sz. 63.
15. *Ormány*, l. sz. 53. l. Déézszi János.
16. *Néma*, l. sz. 128. l. Varga János, t. sz. 10. a lelk. tan.
17. *Déézs-Akna*, l. sz. 685. l. Szabó Sándor. t. sz. 60. t.
Barabás Dénes.
18. *Szinye*, l. sz. 112. l. Márton András.
l. e. Mánya, l. sz. 22. Törpén, l. sz. 6.
Jegyzés. A szinyei egyházhoz tartoznak még az alparéti, se-
mesnyei, bogátai, reményei ref. lakosok is, melyekben
a lelkek száma 36.
19. *Kozárvár*, l. sz. 182. l. Nagy Dániel, t. sz. 13. tanító
Horváth Domokos.

20. *Kaczkó*, l. sz. 51. l. Pénteky István.
l. e. Szelecske, l. sz. 81. Alőr, l. sz. 14. Galgó, l. sz. 51.
Blenke-Polyán, l. sz. 20.
21. *M.-Lápos*, l. sz. 996. l. Albisi Sámuel, t. sz. 47. ta-
nitó S é r a György.
- Jegyzés.* A vidékből még 30 lélek tartozik ezen egyházhoz.
22. *Domokos*, l. sz. 696. l. Horváthy Zsigmond, t. sz. 50.
t. F á b i á n Elek.

Jegyzés. A vidékből még 40 lélek tartozik ezen egyházhoz.

K ö v á r - V i d é k é n :

23. *S. M.-Berkesz*, l. sz. 373. l. jelenleg nincs. t. sz. 25. tanító
C z i r a Endre.
24. *H.-Lápos*, l. sz. 168. l. Soós Ferencz, t. sz. 13. a
lelkész tanit.
l. e. Hosszufalva, l. sz. 130. t. sz. 16. t. Madaras Pál.
Kolczér, l. sz. 6.
25. *Kolto*, l. sz. 432. l. Szabó Lajos.
l. e. Katalinfalva, l. sz. 114. t. sz. a két egyházból 42. kö-
zös tanító Timár Ferencz.

26. *Déész*, ez egyház népességi kimutatása 1861-ik évről bezá-
rólág: lelkek száma a közelebbi összeírás szerint 2258.

Főgondnok: Mlgs. Pataki Dániel úr.

Kebbligondnok: T. Roth Pál úr.

Rendes lelkészek: T. Vass András nyugalmazott, és
T. Medgyes Lajos.

Segéd lelkész: T. Kovács Sámuel.

Énekvezető: Albisi Dániel.

A négy osztályu fitanodában tanítók:

Kovács Ferencz iskolaigazgató, tanit két osztályt.

Szabó Gergely II. osztály tanító.

Domján Ferencz I. osztály tanító.

A tanulók száma a fitanodában összesen 138. Ebből esik a IV-ik
elemi osztályra 14, a III-ikra 29, a II-ikra 31, az I-ső osz-
tályra 64.

A leányiskolában énekvezető Albisi Dániel alatt tanul 63.

Tanítást nyertek fiuk és leányok összesen = 201.

VIII. Széki egyházmegye.

Ezen egyházmegyében 51 anya- és 38 leányegyház van, lelkek száma összesen 20,922.

Gondnokok: B. Bánffi Dániel.

B. Inczédi Zsigmond.

Esperes: Báthori Dániel széki lelkész, kihez legközelebbi posta Szamosujvár.

Főjegyző: Balázs József málomi lelkész.

Egyházak.

1. *Szék*, l. sz. 2580. l. Báthori Dániel, Mihály Endre; t. sz. 209. fi tanító nincs, l. t. Sipos József.
2. *Száva*, l. sz. 112. l. Gáspár Lajos, t. sz. 6. a lelk. t.
3. *M.-Palatka*, l. sz. 303. l. Pergő Márton, t. sz. 27. t. Pásztor Sándor.
4. *Pujon*, l. sz. 232. l. Gulya János, t. sz. 17 t. nincs.
5. *Szt.-Egyed*, l. sz. 114. l. Boros István, t. sz. 9. a lelkész tanít.
6. *Noszoly*, l. sz. 147. l. Pap Sámuel, t. sz. 10. a lelk. t.
7. *Kékes*, l. sz. 195. l. Sepsi Mihály, t. sz. 18. t. Salak Dániel.
8. *Veresegyháza*, l. sz. 401. l. Somogyi Sándor, t. sz. 32. t. Fülep Dániel.
9. *Sz.-Zsombor*, l. sz. 114. a m. földvári lelk. gondvis. alatt.
10. *M.-Földvár*, l. sz. 284. l. Csizsár József, t. sz. 22. tanító jelenben nincs.
11. *Feketelak*, l. sz. 389. l. Székely József, t. sz. 31. t. Jánosi Sámuel.
12. *Báza*, l. sz. 474. l. ifj. Balázs József, t. sz. 39. tanító Horváth János.
13. *Vicze*, l. sz. 647. l. Soós József, t. sz. 53. t. Horváth Ferencz.

14. *Szépkenyéri-Szentmárton*, l. sz. 417. l. Szabó József, t. sz. 41. t. Horváth Dániel.
l. e. O.-Vásárhely, l. sz. 39.
15. *N.-Devecser*, l. sz. 85. a noszolyi lelkész gondvisel. alatt.
16. *M.-Borzás*, l. sz. 193. l. Csiszár Farkas, t. sz. 17. t. Jakó Pál.
l. e. Bööd, l. sz. 17. Déllő-Apáthi, l. sz. 12.
17. *Czege*, l. sz. 140. l. Nagy Mihály, t. sz. 7. a lelk. t. l. e. Göcz, l. sz. 66. t. sz. 6. t. Csomor János. Császári, l. sz. 19. Vasas-Szt.-Iván, l. sz. 7.
18. *Ord.-Flúzes*, l. sz. 718. l. Barabás Sándor, s. l. Barabás Tamás. t. sz. 68. t. Fejér István.
19. *V.-Szilvás*, l. sz. 43. l. Szabó András, t. sz. 6. a lelkész tanít.
l. e. Kis-Iklód, l. sz. 73. Nagy-Iklód, l. sz. 19. t. nincs.
20. *V.-Kamarás*, l. sz. 432. l. Gáspár Sámuel, t. sz. 34. t. Vincze István.
21. *Alsó-Szaváth*, l. sz. 419. l. Sándorházi György, t. sz. 60. t. Máthé Farkas.
l. e. M.-Kályán, l. sz. 44. Aranykút, l. sz. 45.
22. *Keszű*, l. sz. 459. l. Salamon György, t. sz. 37. tanító Hideg István.
l. e. O.-Gyéres, l. sz. 17.
23. *Katona*, l. sz. 170. a feketelaki lelk. gondviselése alatt.
24. *M.-Légen*, l. sz. 71. l. Szabó József, t. sz. 5. a lelk. t. l. e. Gyeke, l. sz. 82.
25. *Botháza*, l. sz. 101. l. Dózsa Elek, t. sz. 13. a lelk. t. l. e. Mocs, l. sz. 225. t. sz. 17. t. Veres Mihály.
26. *M.-Fráta*, l. sz. 185. l. Finta Sámuel, t. sz. 20. tanító Jánosi János.
l. e. M.-Záh, l. sz. 65. Berkenyes, l. sz. 99. M.-Móhes, l. sz. 144. Czikud, l. sz. 9. M.-Böd, l. sz. 16. Sz.-Jakab, l. sz. 17. Csehtelke, l. sz. 10. Bald, l. sz. 22.
27. *P.-Kamarás*, l. sz. 279. l. Szathmári János, t. sz. 23. t. Csia Simon.
N.-Sármás, l. sz. 19. Kis-Sármás, l. sz. 17. Novóly, l. sz. 11.
28. *Szamosujvár*, l. sz. 461. l. Bartalis Miklós.
l. e. Szamosujvár-Némethi, l. sz. 84, t. sz. 9. t. Szentos Gyula.

29. *Sz.-Nyíres*, l. sz. 590. l. Vas György, t. sz. 54. tanító
Sebestyén Péter.
l. e. Szt.-Benedek, l. sz. 12.
30. *B.-Váralja*, l. sz. 1108. lelkész jelenleg nincs, t. sz. 90.
t. Békési Zsigmond.
31. *Szt.-Margita*, l. sz. 234. l. Lénárd Sámuel, t. sz. 21.
t. Szakács István.
l. e. Mikeháza, l. sz. 9.
32. *Kudu*, l. sz. 210. l. Bakos Ferencz, t. sz. 18. a lelk. t.
33. *Alsó-Ilosva*, l. sz. 164. a felőri lelkész gondviselése alatt.
34. *Fel-Ór*, l. sz. 431. l. Szabó István, t. sz. 36. t. Mar-
tian András.
l. e. Negerfalva, l. sz. 12. Cs.-Keresztur, l. sz. 7.
35. *Retteg*, l. sz. 502. l. Köblös István, t. sz. 48. tanító
Albisi Ferencz.
36. *Bacza*, l. sz. 385. l. jelenleg nincs. t. sz. 34. t. Vincze P.
l. e. Cs.-Mihályfalva, l. sz. 65. t. sz. 8. t. Hari Ferencz.
37. *Bonczhida*, l. sz. 650. l. Nagy Elek, t. sz. 60. t. Péter-
fi Ferencz.
38. *Visa*, l. sz. 255. l. Kovács Zsigmond, t. sz. 20. a
lelkész tanit.
l. e. Kötelend, l. sz. 22.
39. *Málom*, l. sz. 460. l. id. Balázs József, t. sz. 39. ta-
nitó Máthé Dániel.
40. *M.-Décse*, l. sz. 1180. l. Szentos István, t. sz. 98. t.
Orbán Lajos.
41. *Árpástó*, l. sz. 318. l. Técsi Károly, t. sz. 15. tanító
Biró Sándor.
42. *A.-Nagyfalu*, l. sz. 305. l. Budai Lajos, t. sz. 31. ta-
nitó Benedek Miklós.
43. *Sárvár*, l. sz. 55. l. Balog András, t. sz. 5. a lelk. t.
l. e. S.-Keresztur, l. sz. 13. Fellak, l. sz. 67.
44. *S.-Szt.-András*, l. sz. 156. l. Ujhelyi István.
45. *Sajó-Udvarhely*, l. sz. 144. l. Budai András, t. sz. 9.
a lelkész tanit.
46. *Sz.-Bréte*, l. sz. 183. l. Balog Pál, t. sz. 15. a lelk. t.
47. *Bethlen*, l. sz. 527. l. Csűrös József, t. sz. 51. tanító
Fekete Gergely.
l. e. Szeszarma, l. sz. 29.

48. *Somkerék*, l. sz. 335. l. Kovács Mihály, t. sz. 34. fanító Bartus György.
49. *M.-Nemegye*, l. sz. 484. l. Csejdi István, t. sz. 43. t. László János.
l. e. Radna, l. sz. 23. Köfarka, l. sz. 35. V.-Berek, l. sz. 19. Középfalva, l. sz. 16.
50. *Fűzkút*, l. sz. 129. l. Lakatos Károly, t. sz. 7. a lelk. t.
51. *Tancs*, l. sz. 345. l. Nagy Ábrahám, t. sz. 38. tanító Varga András.

IX. Nagy-sajói káptalan.

Ezen egyházmegyében 7 anya- és 20 leányegyház van, lelkek száma összesen 2139.

Főgondnokok: Gr. Bethlen Sándor.
M. Zsombori János.

Algondnokok: B. Löventhal Sámuel.
M. Cserényi Dániel.

Dékán: T. Vályi Elek kentelki lelkész, kihez legközelebbi posta Besztercze.

Jegyző: T. Orbán József szász-czegői lelkész.

Egyházak.

- Kentelke*, l. sz. 9. l. Vályi Elek.
l. e. Árokajja, l. sz. 59. Alsó-Balázsfalva, l. sz. 32. Kerlés, l. sz. 35. Sajó-Magyarós, l. sz. 23. Besztercze, l. sz. 116. Iskola és iskolatanító nincs.
- Sófalva*, l. sz. 325. l. Varró István, t. sz. 46. t. Kiss József.
l. e. Simontelke, l. sz. 46. Galacz, l. sz. 15. Harina, l. sz. 19.
- Szász-Uj-Ős*, l. sz. 307. l. Albert Dániel, t. sz. 28. t. Barabás Dániel.
- Szász-Czegő*, l. sz. 253. l. Orbán József, t. sz. 40. tanító László József.

5. *Szász-Máté*, l. sz. 388. l. jelenleg nincs, t. sz. 40. tanító
Fodor Dániel.
l. e. Moricz, l. sz. 25. Szász-Ujfalu, l. sz. 56.
6. *Kis-Budák*, l. sz. 58. l. Nagy Sámuel, t. sz. 1. t. a lelk.
l. e. Szász-Budák, l. sz. 19.
7. *Nagy-Sajó*, l. sz. 318. l. Veres Márton, t. sz. 9. tanító
Boros Sámuel.
l. e. Paszmos, l. sz. 15. Bilak, l. sz. 4. Kusma, l. sz. 13.
Monor, l. sz. 4. Nyécz, l. sz. 4. Solymos, l. sz. 3. Kis-
Sajó, l. sz. 12.

X. Görgényi egyházmegye.

Ezen egyházmegyében 34 anya- és 26 leányegyház van. A
lelkek száma összesen 17,316.

Főgondnokok: Gr. Teleki Miklós.

Id. Gr. Teleki Domokos.

Algondnokok: M. Gyárfás Domokos.

M. Viski Ferencz.

Esperes: T. Szentkirályi János, geryeszegi lelk.
kihez legközelebbi posta M.-Vásárhely.

Jegyző: T. Réthi Mózes, erdő-csinádi lelkész.

Közügyigazgató: T. Benkő János, m.-péterlaki lelkész.

Egyházak.

1. *Abafája*, l. sz. 210. l. Szabó Sámuel, t. sz. 12. a lelk. t.
2. *Beresztelke*, l. sz. 455. l. Nagy László, s. lelk. Nagy
Albert, t. sz. 68. t. Szöllősi Márton.
3. *Dedrád-Széplak*. l. sz. 530. l. Molnár Ábel, t. sz. 52.
t. Katona Márton.
l. e. Sz.-Ludvég, l. sz. 110. t. sz. 18. t. Simon József.
Dedrád, l. sz. 75. Bátos, l. sz. 25.
4. *Disznajó*, l. sz. 752. l. Csiki György, t. sz. 92. fu ta-
nitó Mojzes István, l. t. Máthé Elek.

5. *Erdő-Csinád*, l. sz. 609. l. Réthi Mózes, t. sz. 76. tanító Nagy Sándor.
l. e. Kis-Ilye, l. sz. 128. t. sz. 9. t. Sipos József.
6. *Felfalu*, l. sz. 446. l. Szabó József, t. sz. 50. tanító Muzsnai Antal.
l. e. Alsó Idecs, l. sz. 18.
7. *Gernyeszeg*, l. sz. 504. l. Szentkirályi János, t. sz. 89. t. Gergely József.
8. *Görgény-Szent-Imre*, l. sz. 362. l. Kertész József, t. sz. 34. t. Ferencz Károly.
l. e. G.-Üveg-Csür, l. sz. 175.
9. *Holtmaros*, l. sz. 330. l. Zakariás Károly, t. sz. 50. t. Máthé Albert.
10. *Kis-Fülpes*, l. sz. 240. l. Vitus József, t. sz. 30. tanító Veres Imre.
11. *Komlód*, l. sz. 175. l. Kiss Ádám, t. sz. 15. a lelk. t.
12. *Köbölkút*, l. sz. 375. l. Böjte János, t. sz. 42. tanító Keresztes Sámuel.
13. *Kürtvélyfája*, l. sz. 685. l. Kónya Sámuel, t. sz. 90. t. Barabás Sámuel.
14. *Magyar-Bölkény*, l. sz. 472. l. Zsigmond Ferencz, t. sz. 60. t. Muzsnai Ferencz.
15. *Magyar-Régen*, l. sz. 360. l. nincs. t. sz. 40. t. Szabó István.
16. *Magyar-Péterlaka*, l. sz. 759. l. Benkő János, t. sz. 92. t. Demeter Sámuel.
17. *Magyaró*, l. sz. 950. l. Ifj. Albert János, t. sz. 100. fiú t. Kis István, leány t. Orbán Ferencz.
l. e. Füleháza, l. sz. 80.
18. *Maros-Jára*, l. sz. 515. l. Tegzi Mihály, t. sz. 45. t. Bartus Elek.
19. *Mező-Újlak*, l. sz. 78. l. Domahidi György, t. sz. 6. a lelkész tanit.
20. *Nagy-Ertse*, l. sz. 265. l. Sárkány Dániel, t. sz. 12. a lelkész tanit.
l. e. Bala, l. sz. 75. Unoka, l. sz. 161. Kis-Nyúles, l. sz. 27. t. sz. 20. t. Fülöp Sámuel.
21. *Nagy-Fülpes*, l. sz. 400. l. Zilintzki Pál, t. sz. 25. tanító Korondi János.

22. *Nagy-Olyves*, l. sz. 322. l. Szabó Elek, t. sz. 25. tanító Nagy Ábel.
l. e. Szent-Márton, l. sz. 38.
23. *Oroszfája*, l. sz. 250. l. Magyarósi József, t. sz. 15. t. Simon József.
l. e. Nagy-Nyúlas, l. sz. 33.
24. *Póka*, l. sz. 540. l. Simon Elek, t. sz. 88. t. Györi L. l. e. Pusztá-Almás, l. sz. 17. Mojós, l. sz. 25.
25. *Póka-Keresztur*, l. sz. 222. l. Zöld János, t. sz. 18. tanító Czegő Ferencz.
l. e. Toldalag, l. sz. 175. t. sz. 16. t. Simon József.
26. *Radnótfája*, l. sz. 220. l. Császár János, t. sz. 21. tanító Szabó István.
27. *Sárpatak*, l. sz. 780. l. Szalma György, t. sz. 53. t. Zsigmond József.
28. *Sáromberke*, l. sz. 620. l. Garáda Márton, t. sz. 90. t. Jakab Lajos.
l. e. Erdő-Szengyel, l. sz. 95. t. sz. 10. t. Kali János.
29. *Szász-Régen*, l. sz. 411. l. Molnár István, t. sz. 51. t. Gergely Lajos.
30. *Tancs*, l. sz. 520. l. Csiki László, t. sz. 60. t. Kis L. l. e. Faragó, l. sz. 60.
31. *Teke*, l. sz. 200. l. Varga Sámuel, t. sz. 23. tanító Korondi Sándor.
l. e. Nagy-Ida, l. sz. 120.
32. *Uzdi-Szent-Péter*, l. sz. 280. l. Vályi János, t. sz. 10. t. Varró József.
l. e. Pagocsa, l. sz. 84. Tuson, l. sz. 133. t. sz. 6.
33. *V.-Szentiván*, l. sz. 1045. l. Bod Sándor, t. sz. 50. tanító Erőse Miklós.
34. *Vécs*, l. sz. 750. l. Korondi János, t. sz. 70. tanító Kovács Ferencz.
l. e. Felső-Idécs, l. sz. 31.

XI. Marosi egyházmegye.

Ezen egyházmegyében 65 anya- és 43 leányegyház van, lelkek száma összesen 43,465.

Főgondnokok: Gr. Toldalagi Ferencz.

Id. Gr. Teleki Domokos.

Algondnokok: T. Antal Imre.

T. Benkő Ferencz.

T. Dózsa Elek.

Esperes: T. Péterfi József, m.-vásárhelyi lelkész.

Jegyző: T. Viski Zsigmond, koronkai lelkész.

Igazgatók: T. Losonczi Mózes, b.-madarasi lelkész.

T. Szász János, kibédi lelkész.

Egyházak.

1. *Abod*, l. sz. 459. l. Orbán Lajos, t. sz. 36. t. Török A.
2. *Bánd*, l. sz. 1867. l. Agyagási Lajos, t. sz. 50. tanító Fekete Pál.
l. e. Száltelek, l. sz. 48.
3. *Baczka-Madaras*, l. sz. 578. l. Losonczi Mózes, s. lelk. Losonczi József, t. sz. 40. t. Bitai Elek, s. tanító Adi László.
l. e. Szentlászló, l. sz. 90. Nyomáth, l. sz. 45. t. sz. 7. t. Vajda János.
4. *Bede*, l. sz. 257. l. Szalma Mihály, t. sz. 22. t. a lelk. l. e. Szentháromság, l. sz. 163. t. sz. 18. t. Kis Ferencz.
5. *Bergenye*, l. sz. 905. l. Mihály Gergely, t. sz. 54. tanító Szabó István.
6. *Bere-Keresztur*, l. sz. 267. l. Gergely Lajos, t. sz. 19. t. Nagy István.
l. e. Bere, l. sz. 329. t. sz. 26. t. László János.
7. *Böös*, l. sz. 109. l. Jánosi György, t. sz. 7. a lelk. t. l. e. Moson, l. sz. 123. t. sz. 9. tanító Simon József. Vecze, l. sz. 11.

8. *Cserefalva*, l. sz. 391. l. Soltész Sámuel, t. sz. 39.
t. Debreczeni Áron.
9. *Csejéd*, l. sz. 280. l. Barra Dániel, t. sz. 43. t. Lányi Szabó Elek.
10. *Csútfalva*, l. sz. 130. l. nincs.
l. e. Jobbágyfalva, l. sz. 81. Buzaháza, l. sz. 60. Vadad,
l. sz. 15.
11. *Csik-Szentivány*, l. sz. 599. l. Bodoni József, t. sz. 37.
t. Bartha Béniámin.
l. e. Malomfalva, l. sz. 90.
12. *Csóka*, l. sz. 303. l. Csombor János, t. sz. 28. t. Kelemen Károly.
13. *Erdő-Szentgyörgy*, l. sz. 711. l. László Gergely, t. sz. 62. t. Szathmári Ábel.
l. e. Havadtő, l. sz. 510. t. sz. 57. t. Király István.
14. *Ernye*, l. sz. 558. l. Lőrinczi János, t. sz. 45. tanító Kádár János.
15. *Fele*, l. sz. 468. l. Fábján Ferencz, t. sz. 37. t. Böjthe János, s. t. Butak József.
l. e. Ménes, l. sz. 76. t. sz. 7. t. Gidófalvi János.
16. *Fintaháza*, l. sz. 355. l. Bereczki Farkas, t. sz. 44.
t. Vajda Károly.
17. *Galambad*, l. sz. 287. l. Veres József, t. sz. 34. t. Sebestyén József.
18. *Geges*, l. sz. 609. l. Orbán Elek, t. sz. 70. t. Thusa György.
19. *Gyalakúta*, l. sz. 683. l. Horváth Ádám, t. sz. 44. tanító Kiss Mózes.
20. *Hagymás-Bodon*, l. sz. 200. l. Kakasi György, t. sz. 15. t. Püspöki József.
21. *Harasztkerék*, l. sz. 523. l. Varga György, t. sz. 50.
t. Keresztesi György, s. t. Keresztesi József.
22. *Harczó*, l. sz. 126. l. Kiss Pál; t. sz. 8. a lelkesz tanit.
23. *Havad*, l. sz. 405. l. Vas István, t. sz. 42. t. Czegő Ferencz.
l. e. Nagy-Adorján, l. sz. 254. t. sz. 24. Kis-Adorján, l. sz. 29. t. sz. 2. Mind a két leányegyházban t. Bordi K.

24. *Iktand*, l. sz. 109. l. Adorján János, a lelkész tanító.
l. e. Káál, l. sz. 125.
25. *Kakasd*, l. sz. 305. l. Gáspár József, t. sz. 11. tanító
Kádár József.
26. *Káp.-Szentmiklós Csibával*, l. sz. 681. l. Kakasi Sám.
t. sz. 61. t. Ösz Lázár.
27. *Kebele*, l. sz. 126. l. Szász Károly, t. sz. 6. t. nincs.
l. e. Boozs, l. sz. 190 t. sz. 16. t. Kiss Dániel. Agárd,
l. sz. 54. Keb.-Szentiván, l. sz. 13.
28. *Kelementelke*, l. sz. 567. l. Gönczi Lajos, t. sz. 55. t.
Barabás Lajos.
29. *Kendő*, l. sz. 229. l. Málnási Ferencz, t. sz. 18. t. nincs.
30. *Kibéd*, l. sz. 1930. l. Szász János, t. sz. 110. tanító
Fekete János.
32. *Koronka*, l. sz. 500. l. Viski Zsigmond, t. sz. 38.
t. Kiss Lajos.
32. *Kölpény*, l. sz. 635. l. Molnár Dániel, t. sz. 59. tani-
tó Gergely József.
l. Szabéd, l. sz. 58. Bazéd, l. sz. 4.
- 33 *Lőrinczfalva*, l. sz. 386. l. Pap Elek, t. sz. 38. t. Bartha L.
34. *Lukafalva Ilenczfalvával*, l. sz. 1143. l. Rákosi Lajos,
t. sz. 97. t. Gergely Sámuel.
35. *Magyarós*, l. sz. 863. l. Orbán Károly, t. sz. 70. tanító
László Dániel.
36. *Makkfalva*, l. sz. 1332. l. Szilveszter János, t. sz. 95.
t. Pálosi Sándor.
37. *Márkod*, l. sz. 589. l. Antal Zsigmond, t. sz. 61. nyug.
t. Gergely János, s. t. Vincze István.
38. *Mája*, l. sz. 416. l. nincs. t. sz. 35. t. Balogh Sándor,
39. *Maros-Keresztur*, l. sz. 205. l. Fábján Simon, t. sz. 16.
t. Novák János.
l. e. Nyárádtó, l. sz. 69. t. sz. 5. t. Balázs Mihály.
40. *Maros-Szentkirály*, l. sz. 166. l. Ráduly Sámuel.
l. e. Hidvég, l. sz. 13. Názánfalva, l. sz. 116. t. sz. 13.
t. Barabási István. Remeteszeg, l. sz. 8.
41. *Mező-Csávás*, l. sz. 459. l. Nemes Károly, t. sz. 40. t.
Gödri János.
l. e. Szabad, l. sz. 8.

42. *M.-Kövesd*, l. sz. 403. l. Horváth Dániel, t. sz. 32.
t. Vajda János.
43. *M.-Madaras*, l. sz. 1097. l. Sebestyén István, t. sz.
84. t. Sükösd István, s. t. Nagy Mihály.
44. *M.-Panit*, l. sz. 1116. l. Pethő György, t. sz. 42. ta-
nitó Balogh Mózes.
45. *M.-Sámsond*, l. sz. 520. l. Vizi György, t. sz. 36. ta-
nitó Ösz József.
46. *Nyárad-Karácsonfalva Folyafalvával*, l. sz. 642. l. Erdé-
lyi Sámuel, t. sz. 80. t. Hadnagy Károly.
47. *Ny.-Szentbenedek*, l. sz. 232. l. Vályi Pál, t. sz. 24. ta-
nitó Mihácz Elek.
l. e. Ákosfalva, l. sz. 493. t. sz. 66. t. Varga Áron.
48. *Ny.-Szerecs*, l. sz. 338. l. Balogh Sámuel, t. sz. 31.
t. Kuri Mihály.
49. *Ny.-Szentanna*. l. sz. 297. l. Tordai Sándor, t. sz. 32.
t. Paizs László.
l. e. Andrásfalva, l. sz. 160. t. sz. 28. t. Madaras János.
Demeterfalva, l. sz. 51. Sikefalva, l. sz. 36.
50. *Ny.-Szentimre*, l. sz. 380. l. Pataki Lajos, t. sz. 45. ta-
nitó Csog Pál.
l. e. Seprőd, l. sz. 86. t. sz. 3. t. Kálmán Sámuel.
51. *Szent-Gerlicze*, l. sz. 419. l. Nagy Mózes, t. sz. 45.
52. *Szent-István*, l. sz. 459. l. Nemes Elek, s. l. Nemes
Sándor; t. sz. 48. t. Bende Fereacz.
l. e. Átosfalva, l. sz. 304. t. sz. 6. t. Porzsolt Ádám.
Csókfalva, l. sz. 232.
53. *Szent-Simon*, l. sz. 200. l. Kiss János, t. sz. 18. tanító
Varga József.
l. e. Rigmány, l. sz. 340. t. sz. 26. t. Péter István.
54. *Selye*, l. sz. 510. l. id. Kakasi György, s. l. Kakasi
Mihály, t. sz. 42. t. Parajdi Károly.
55. *Somosd*, l. sz. 966. l. Szász Ferencz, t. sz. 97. tanító
Nagy József, s. t. Kiss László.
56. *Székes*, l. sz. 508. l. Szöllősi István, t. sz. 35. tanító
Szabó János.
57. *Sóvár*, l. sz. 1211. l. Toth Márton, t. sz. 65. tanító
Kádár István.

58. *Szövérd*, l. sz. 548. l. Madaras János, t. sz. 43. tanító
Kiss József.
59. *Tompa*, l. sz. 240. l. Bartha Elek, t. sz. 30. t. Molnár
András.
l. e. Gálfalva, l. sz. 33. Sárd, l. sz. 69. Szent-Lőrincz,
l. sz. 5.
60. *Torboszló*, l. sz. 279. l. Nemes Ferencz, t. sz. 19. ta-
nitó Nagy József.
61. *Udvarfalva*, l. sz. 514. l. Bitai Mihály, t. sz. 26. ta-
nitó nincs.
l. e. Szent-Anna, l. sz. 150. t. sz. 12. t. Szabó Ferencz.
Várhegy, l. sz. 102. t. sz. 8. t. Nagy Sándor.
62. *Jedd*, l. sz. 621. l. Szócs Lajos, t. sz. 62. t. Ben-
czédi Mózes.
l. e. Maros-Szentgyörgy, l. sz. 62.
63. *Vadasd*, l. sz. 455. l. Péterfi Elek, t. sz. 30. tanító
Magyari József.
64. *Vaja*, l. sz. 571. l. Albert János, t. sz. 30. t. Köpe-
czi József.
l. e. K.-Görgény, l. sz. 387. t. sz. 20. t. Gergely Já-
nos. Göcs, l. sz. 238. t. sz. 18. t. Nagy Mihály.
65. *Maros-Vásárhely*, közvetlenül püspöki felügyelet alatt van,
l. sz. 5205. lelkészek: id. Hégedüs Lajos, Péterfi
József, Péterfi Károly, s. l. Kovács Áron;
t. sz. 261. t. Nagy Antal, Barabás János, Er-
cse Mihály.

XII. Küküllői egyházmegye.

Ezen egyházmegyében 35 anya- és 55 leányegyház van, lel-
kek száma összesen 16,442.

Főgondnokok: Gr. Bethlen Farkas.
M. Földvári Ferencz.

Algondnokok: T. Vita Sámuel.
T. Kispál Lajos.
T. Pallos István.
T. Dániel Mihály.

Esperes: Nagytiszt. Fogarasi Sámuel, v.-gálfalvi
lelkész, kihez legközelebbi posta Dicső-Szt.-
Márton.

Jegyző: T. Dali István, sz.-csávási lelkész.

Közügyigazgató: T. Molnár György, héderfajai lelkész.

Egyházak.

1. *Balavására*, l. sz. 432. l. Orbán József, t. sz. 39. tanító Szalma József.
2. *Nagy-Kend*, l. sz. 594. l. Kése Pál, t. sz. 30. t. Nagy Károly.
3. *Kis-Kend*, l. sz. 218. l. Zsigmond Lajos, t. sz. 16. a lelkész tanít.
4. *Egrestő*, l. sz. 207. l. Moréh Péter, t. sz. 9. a lelk. t.
5. *Kóród-Szentmárton*, l. sz. 376. l. Józsa Zsigmond, t. sz. 32. t. Kali Bénéámin.
6. *K.-Széplak*, l. sz. 337. l. Kovács József, t. sz. 27. tanító Székely György.
7. *Héderfája*, l. sz. 785. l. Molnár György, t. sz. 29. t. Benedek Sándor, s. t. Benedek Ádám.
l. e. Nagy-Cserged, l. sz. 12.
8. *Mikefalva*, l. sz. 365. l. Szilágyi János, t. sz. 21. t. Kiss József.
9. *Sz.-Bonyha*, l. sz. 862. l. Borosnyói Simon, t. sz. 25. t. Szakács Sándor.
l. e. Bernád, t. Trauzner Lajos.
10. *Gogán-Váralya*, l. sz. 382. l. Muzsnai Sándor, t. sz. 15. t. Nagy Ferencz.
11. *Gogán*, l. sz. 174. l. Eczken Sándor, t. sz. 10. tanító Kiss János.
l. e. Szász-Kund, l. sz. 16. Sz.-Szentiván, l. sz. 4.
12. *Erzsébethváros*, l. sz. 164. l. Bocz Elek.
l. e. Sz.-Ernye, l. sz. 55. Keresd (Alsó-Fehérmegyében) l. sz. 35. Almakerék (Alsó-Fehérmegyében) l. sz. 24. Sz.-Sáros (Medgyes-Székben) l. sz. 8. Donáld, l. sz. 8.
13. *Szász-Almás*, l. sz. 197. l. Ujvárosi János, t. sz. 17. t. Benefi János.

- l. e. Sz.-Medgyes (Medgyes-Székben), l. sz. 328. t. sz. 7.
t. Trauzner Sándor. Pocstelke, l. sz. 46. Balázstelke, l. sz. 53. Darlacz, l. sz. 27. Somogyom, l. sz. 63.
14. *Szász-Dányán*, l. sz. 259. l. Bartha Antal, t. sz. 21.
t. Bölöni Domokos.
15. *Szász-Csávás*, l. sz. 676. l. Dali István, t. sz. 51. tanító Belle József.
16. *Harangláb*, l. sz. 455. l. Benedek Ferencz, t. sz. 26.
t. Nagy Sándor.
l. e. Dézsfalva, l. sz. 227. t. sz. 8. t. Barthos Sándor.
17. *V.-Gálfalva*, l. sz. 717. l. Fogarasi Sámuel, t. sz. 50.
t. Albert István.
l. e. Pócsfalva, l. sz. 144. t. sz. 4. t. Szabó Ferencz.
Abosfalva, l. sz. 33.
18. *Szőkefalva*, l. sz. 185. l. Erödsdi Pál, tanító Némethi József.
l. e. Dicső-Szentmárton, l. sz. 192. t. sz. 23. t. Gábos Dénez s. Csüdötelke, l. sz. 60. K.-Sáros, l. sz. 56.
Borzás, l. sz. 18. Bábahalma, l. sz. 5.
19. *Sövénnyfalva*, l. sz. 253. l. jelenleg nincs. t. sz. 26. t. Dobolyi Lajos
l. e. Ádámos, l. sz. 246. t. sz. 17. t. Simon Mózses.
Dombó, l. sz. 12.
20. *Királyfalva*, l. sz. 620. l. Sebestyén András, s. l. Báthori János, t. sz. 32. t. Ősz Sándor.
21. *Küküllővár*, l. sz. 272. l. Vass Ferencz, t. Puszkás János.
22. *Boldogfalva*, l. sz. 132. l. Koncz György, t. sz. 8. tanító Faluvégi Márton.
l. e. Sz.-Veszszös, l. sz. 90.
23. *Bethlen-Szentmiklós*, l. sz. 394. l. Sámuel József, t. sz. 40 t. Székely János.
24. *Nagy-Teremi*, l. sz. 250. l. Béres Márton, t. sz. 8. tanító jelenleg nincs.
l. e. Teremi-Ujfalu, l. sz. 669. t. sz. 10. t. Barthos János.
25. *B.-Besenyő*, l. sz. 430. l. Bodola Sámuel, t. sz. 18. t. Makai Márton.
l. e. Kerellő-Szentpál, l. sz. 10. Vidrátszeg, l. sz. 12.

26. *Ugra*, l. sz. 300. l. Molnár Károly, t. sz. 23. tanító Varró Lajos
l. e. Csapó, l. sz. 117. t. sz. 14. t. Hegedüs Gergely.
Ol.-Kocsárd, l. sz. 18. t. Szántó Mózes. Ol.-Sályi,
l. sz. 14.
27. *Radnóth*, l. 577. l. Nagy Sámuel, t. sz. 9. tanító Szabó István.
l. e. M.-Lekenye, l. sz. 15. Déég, l. sz. 8.
28. *M.-Dellő*, l. sz. 220. l. Kiss Sámuel, t. sz. 10. tanító Toth János.
l. e. Ol.-Dellő, l. sz. 155. t. Vass Imre. Margita, l. sz. 15. Pete, l. sz. 10. M.-Ujlak, l. sz. 5. Soóspatak, l. sz. 6.
29. *Maros-Bogát*, l. sz. 981. l. Tokaji János, t. sz. 64. tanító Kusztós József.
l. e. M.-Lúdas, l. sz. 55.
30. *Mező-Bodon*, l. sz. 510. l. Bitai Mátyás, t. sz. 18. tanító Ujvárosi Sándor.
l. e. M.-Szenygel, l. sz. 39. M.-Kapus, l. sz. 12. M.-Szakál, l. sz. 13. M.-Sályi, l. sz. 30. M.-Ikland, l. sz. 37. M.-Tóhát, l. sz. 20. Keméntelke, l. sz. 40.
31. *Kutyfalva*, l. sz. 419. l. Domokos György, t. sz. 13. t. Balogh Sándor.
l. e. M.-Dátos, l. sz. 11.
32. *Medvés*, l. sz. 354. l. Varga Zsigmond, t. sz. 12. a lelkész tanít.
33. *Szent-Benedek*, l. sz. 207. l. Bartalus Sámuel, tanító Hermán József.
34. *M.-Sülye*, l. sz. 323. l. jelenleg nincs, t. sz. 10. t. Baróthi Sándor.
35. *M.-Herepe*, l. sz. 94. l. Gocz Zsigmond, t. Harkó P. l. e. Kincsi, l. sz. 6.

XIII. Nagy-szebeni egyházmegye.

Ezen egyházmegyében 20 anya- és 13 leányegyház van, lekek száma összesen 4419.

Főgondnok: Mlgs Zeyk Károly.

Algondnok: Mlgs Csongrádi István.

Esperes: T. Nagy Elek, m.-péterfalvi lelkész, kihez legközelebbi posta Balázsfalva.

Jegyző: T. Ágoston Mózes balázsfalvi lelkész.

Közügyigazgató: T. Sebestyén József, m.-beczei lelkész.

Egyházak.

1. *Nagy-Szeben*, l. sz. 659. l. Bodrogi Sámuel, t. sz. 14.
t. Bárdocz Dániel.
2. *O.-Ujfalu*, l. sz. 120. l. Jákó Mózes, t. sz. 14. a lelkész tanít.
l. e. Kercsesora, l. sz. 57.
3. *Kövesd*, l. sz. 22. l. Izsák József.
4. *Büirkös*, l. sz. 195. l. Csiki Ferencz, t. sz. 32. tanító
Nagy György.
l. e. O.-Ivánfalva, l. sz. 23.
5. *Bolya*, l. sz. 81. l. nincs. beszolgál a mihályfalvi lelkész.
l. e. Róvás, l. sz. 12.
6. *Mihályfalva*, l. sz. 96. l. Lukács Ferencz, t. sz. 15.
t. Muzsnai József.
l. o. Sz.-Veszszöd, l. sz. 55. Hidegviz, N.-Selyk, l. sz. 30.
7. *Mikeszásza*, l. sz. 87. l. Bodó József, t. sz. 15. tanító
Márk Antal.
8. *Balázsfalva*, l. sz. 158. l. Ágoston Mózsos, t. sz. 16.
t. Nemes András.
l. e. Hoszszuaszó, l. sz. 41.
9. *Pókafalva*, l. sz. 82. l. nincs.
l. e. Veresegyháza, O.-Bogát, Kis-Kerék, ezekben a l. sz. 40.
10. *Kis-Enyed*, l. sz. 73. l. Koncz László, t. sz. 15. tanít a lelkész.
11. *Örményszékes*, l. sz. 68. l. jelenleg nincs.
12. *Alamor*, l. sz. 122. l. Kelecsényi Károly, t. sz. 18.
a lelkész tanít.
13. *Túr*, l. sz. 45. l. Málnási János, t. sz. 15. tanító Ferenczi Elek.
14. *Bázás-Bocsárd*, l. sz. 480. l. Cseresnyés György,
t. sz. 57. t. Kósa Mihály.
l. e. Karácsonfalva, l. sz. 52.

15. *M.-Péterfalva*, l. sz. 335. l. Nagy Elek, t. sz. 42. tanító
Hermán István.
l. e. Szancsal, l. sz. 26.
16. *M.-Bénye*, l. sz. 148. l. jelenleg nincs, t. sz. 25. t. nincs.
17. *Aszszonymépe*, l. sz. 75. l. Monostori Károly, t. sz. 14.
tanító Járai Károly.
l. e. O.-Tordos, Háperton, l. sz. 10.
18. *M.-Lapád*, l. sz. 496. l. László Simon, t. sz. 59. ta-
nitó Sala Mózsés.
19. *M.-Becze*, l. sz. 477. l. Sebestyén József, t. sz. 40.
t. Györfi István.
l. e. Kis-Solymos, l. sz. 148.
20. *Hári*, l. sz. 116. l. Benedek Elek, t. sz. 15. tanító
László Lajos.
l. e. Forró, l. sz. 14.

XIV. Udvarhelyi egyházmegye.

Ezen egyházmegyében 53 anya- és 36 leányegyház van, lelkek száma összesen 31795.

Főgondnokok: id. Gr. Bethlen János.
M. Gyárfás Domokos.

Algondnok: M. Fronius Imre.

Esperes: T. Kiss Pál, muzsnai lelkész, kihez leg-
közelebbi posta Sz.-Udvarhely.

Jegyző: T. Karácson Mózsés, sz.-keresztúri l.

Egyházak.

1. *Sz.-Udvarhely*, közvetlen püspöki felügyelet alatt van, l. sz. 1365. l. Baczoni Ádám és Zajzon Ferencz; fiu tanulók száma 40. fiu t. Veres Mózsés és Soós József; leánytanulók száma 28. l. t. Demter János. Leánynöveldei t. sz. 36. leánynöveldei tanítók: Baczoni Ádám, Bartenstein Luiza, Szász Dénezs, Gál József, Ilyés István, Bartha Lajos és Jancsó Elek.

1. e. Bethlenfalva, l. sz. 27. Kadicsfalva, l. sz. 5. K.-Oláh-
falu, l. sz. 6. Sz.-Oláhfalva, l. sz. 3. K.-Keményszőlőfalva,
l. sz. 3. Máréfalva, l. sz. 12. Szombatfalva, l. sz. 67.
Tibód, l. sz. 13. Csik-Somlyó és Csik-Szépmező, l. sz. 14.
2. *Muzsná*, l. sz. 652. l. Kiss Pál, s. l. Kiss Károly,
t. sz. 70. t. Áros János.
3. *Sz.-Keresztúr*, l. sz. 1500. l. Karácson Mózes, t. sz.
120. t. Szentgyörgyi János.
4. *Sz.-Erzsébeth*, l. sz. 921. l. Ilyés Ilyés, t. sz. 70. tanító
Horváth Dániel.
5. *Bágy*, l. sz. 500. l. Veres Ferencz, t. sz. 60. tanító
Pálfi Dénezs.
6. *Mátisfalva*, l. sz. 326. l. Palkó György, t. sz. 46. ta-
nitó Gyepesi Ferencz.
7. *Bögöz*, l. sz. 823. l. Solymosi István, t. sz. 82. tanító
László István.
8. *Sükö*, l. sz. 185. l. Simó Zsigmond, t. sz. 20. tanító
Kovács Sándor.
9. *Rugonfalva*, l. sz. 625. l. Gál János, t. sz. 35. tanító
Fülöp Dániel.
10. *Sz.-László*, l. sz. 177. l. Jakab Mózes, t. sz. 18. tani-
tó Nagy Ferencz.
l. e. Miklósfalva, l. sz. 139. t. Gábor Ferencz. Abra-
hámfalva, l. sz. 53.
11. *Bethfalva*, l. sz. 302. l. Görög József, t. sz. 20. tanító
Gábor Sándor.
12. *Új-Székel*, l. sz. 335. l. Kovács István, t. sz. 36. tanító
Olosz József.
l. e. A.-Boldogfalva, l. sz. 162. t. sz. 12. t. id. Áros Ján.
13. *H.-Szentmárton*, l. sz. 335. l. Kovács János, segéd l.
Bencze András, t. sz. 32. t. Gábor Ferencz.
l. e. Keményszőlőfalva, l. sz. 40. Lókod, l. sz. 35. Kénos, l. sz. 6.
Gyepes, l. sz. 23.
14. *Dálya*, l. sz. 753. l. Kiss Sámuel, t. sz. 60. t. Kátó
Sándor.
l. e. Jánosfalva, l. sz. 14.
15. *N.-Solymos*, l. sz. 762. l. Némethi Mihály, t. sz. 76.
t. Gál József.
l. e. M.-Hidegkút, l. sz. 160. t. sz. 26.

16. *Oczfalva*, l. sz. 124. l. Benczédi János, t. sz. 15. tanító Székely Zsigmond.
17. *Sándorfalva*, l. sz. 113. l. Sándor Károly, t. sz. 17.
18. *A.-Dobófalva*, l. sz. 108. l. Kállai István, t. sz. 17.
l. e. Vágás, l. sz. 15. Béta, l. sz. 24.
19. *Agyagfalva*, l. sz. 752. l. Beke János, t. sz. 64. tanító Nagy Lajos.
l. e. Décsfalva, l. sz. 76. Magyarós, l. sz. 193. t. sz. 18.
t. Bacsoni György.
20. *Patakfalva*, l. sz. 408. l. Maksai Áron, t. sz. 38. tanító Balázs Sámuel.
21. *Kecset*, l. sz. 373. l. Vajda Dénezs, t. sz. 42. t. Kálmán Mózsés.
l. e. Kisfalud, l. sz. 106. Benczéd, l. sz. 4. Sz.-Mibály, l. sz. 22. Malomfalva, l. sz. 5. Sz.-Lélek, l. sz. 6. Farkaslaka, l. sz. 16. Csehédfalva, l. sz. 8.
22. *Kis-Solymos*, l. sz. 204. l. Demeter Lajos, t. sz. 19. t. Simon József.
23. *A.-Siménfalva*, l. sz. 250. l. Baka János.
l. e. Kéde, l. sz. 172. Medesér, l. sz. 119. Tordátfalva, l. sz. 7. Tarcsafalva, l. sz. 21. Nagy- és Kis-Kadács, l. sz. 20. Kabátfalva, l. sz. 12. Sz.-Miklós, l. sz. 14. Deme-terfalva, l. sz. 9.
24. *Farczád*, l. sz. 500. l. László Ignác, t. sz. 50. tanító Makai András.
25. *Alsó-Rákos*, l. sz. 815. l. id. Petre Mózsés, t. sz. 73. t. Gábor Lajos.
26. *Telekfalva*, l. sz. 397. l. Kovács Sándor, t. sz. 45. t. Bándi Mózsés.
27. *Frátfalva*, l. sz. 382. l. Biró Károly, t. sz. 41. tanító Pataki Dénezs.
28. *Kányád- és Jásfalva*, l. sz. 627. l. Bodor Pál, segéd l. Bodor József, t. sz. 67. t. Miklósi János.
l. e. Derzs, l. sz. 83.
29. *Nagy- és Kis-Bun*, l. sz. 431. l. Nagy Mózsés, t. sz. 23.
30. *Ége*, l. sz. 262. l. Bándi János, t. sz. 52. t. Szabó L.
31. *Nagy-Galambfalva*, l. sz. 911. l. Kelemen János, t. sz. 55. t. Benedek Ferencz.

32. *Kis-Galambfalva*, l. sz. 604. l. Gál Sándor, t. sz. 40.
t. Péter István.
33. *Csekefalva*, l. sz. 305. l. Beke Dénezs, t. sz. 34. ta-
nitó Lázár József.
l. e. Sz.-Ábrahám, l. sz. 145. t. sz. 12. M.-Andrásfalva,
l. sz. 56. Gagy, l. sz. 172. t. sz. 16.
34. *H.-Szentpál*, l. sz. 73. l. Boros Sámuel.
l. e. Karácsonfalva, l. sz. 19. Ujfalu, l. sz. 12. Oklánd, l.
sz. 10. Városfalva, l. sz. 10. Sz.-Péter, l. sz. 1. Recse-
nyéd, l. sz. 11. Lövéte, l. sz. 3.
35. *Bikafalva*, l. sz. 219. l. Benedek Ignác, t. sz. 21.
t. Csomor Dénezs.
36. *Felső-Boldogfalva*, l. sz. 390. l. Szabó Sámuel, t. sz.
21. t. Kolcz Lajos.
37. *Hodgya*, l. sz. 411. l. Zágonyi Mózes, t. sz. 45. ta-
nitó Boncz József.
38. *Körispatak*, l. sz. 804. l. Pál Balázs, t. sz. 63. tanító
Orbán Ferencz.
39. *Parajd*, l. sz. 1013. l. Csűszér Zsigmond, t. sz. 70.
t. Kovács József.
l. e. Ilyésmezeje, l. sz. 23.
40. *Szolokma*, l. sz. 409. l. Böjte Sándor, t. sz. 36. tanító
Szontgyörgyi József.
41. *Etéd*, l. sz. 1300. l. ifj. Karácson Mózes, t. sz. 100.
t. Bakó Dániel.
42. *Küsmöd*, l. sz. 450. l. Karácson Sámuel, t. sz. 49.
t. Kovács Mátyás.
43. *Siklód*, l. sz. 1198. l. Biró Márton, s. l. Hegyi Mi-
hály, t. sz. 90. t. Barabás János.
44. *Felső-Sófalva*, l. sz. 1500. l. Györke József, s. lelk.
Györke János, t. sz. 140. t. Demeter István.
l. e. Gyergyó, l. sz. 100. Korond, l. sz. 30.
45. *Alsó-Sófalva*, l. sz. 1345. l. Vajda Károly, t. sz. 134.
t. Bálint József.
46. *Bözöd*, l. sz. 406. l. Sándor Gergely, t. sz. 33. ta-
nitó Székely István.
l. e. Bözöd-Ujfalu, l. sz. 104.
47. *Moha*, l. sz. 836. l. Mátyás József, t. sz. 80. t. Csom-
or Sándor.

48. *Voldorf*, l. sz. 127. l. Szabó Dénezs, t. sz. 13. tanító
Böjte Péter.
49. *Petek*, l. sz. 795. l. Kölönte József, t. sz. 102. tanító
Nagy Sándor.
50. *Héviz*, l. sz. 505. l. Dénezs Sámuel, s. l. ifj. Petre
Mózses, t. sz. 36. t. Fazakas István.
51. *Héjasfalva*, l. sz. 353. l. Balázs Gergely, t. sz. 37.
l. e. Sárd, l. sz. 77.
52. *Szederjes*, l. sz. 476. l. Kovács Mózsés, t. sz. 65. t.
Szabó József.
53. *Fejéregyház*, l. sz. 64. l. Sándor József, t. sz. 7.
l. e. Sárpaták, l. sz. 126. t. sz. 12. t. Buzogány Zsigm.

XV. Erdővidéki egyházmegye.

Ezen egyházmegyében 15 anya- és 3 leányegyház van, lel-
kek száma összesen 10,800.

Főgondnok: Mlgs. Lázár Mihály.

Algondnokok: Mlgs. Cserei Elek.
T. Bora Sándor.

Esperes: T. Benedek József, oloszteleki lelkész, ki-
hez legközelebbi posta Baróth.

Jegyző: T. Lukácsfi Lajos, n.-baczoni lelkész.

Egyházak.

1. *Olosztelek*, l. sz. 631. l. Benedek József, t. sz. 66. ta-
nitó id. Nagy Ferencz, s. t. ifj. Nagy Ferencz.
2. *Köpecz*, l. sz. 850. l. Zsigmond Ferencz, t. sz. 92. ta-
nitó Gáspár István.
3. *Miklósvár*, l. sz. 71. l. Incze Zsigmond, t. sz. 6. ta-
nitó Gyenge András.
l. e. Ürmös, l. sz. 25.

4. *N.-Ajta*, l. sz. 280. l. Péter Lajos, t. sz. 30. t. Benedek János.
5. *Böln*, l. sz. 209. l. Sebestyén Károly, t. sz. 20. tanító Czintos Ferencz.
6. *K.-Ajta*, l. sz. 1100. l. Biró András, t. sz. 95. fitanító Benedek Sámuel, l. t. Veres Károly.
7. *Sz.-Ajta*, l. sz. 1342. l. id. Benkő Gergely, s. lelkész ifj. Benkő Gergely, t. sz. 120. fitanító Nagy János, l. t. Szabó Áron.
9. *N.-Baczon*, l. sz. 1390. l. Lukácsfi Lajos, t. sz. 100. fitanító Bakó Dániel, l. t. Zsigmond Péter.
9. *Bódos*, l. sz. 390. l. Jákó György, t. sz. 44. t. Józsa Izák.
l. e. Baróth, l. sz. 160. t. Bándi Mózses.
10. *Bibarczfalva*, l. sz. 670. l. Szász József, t. sz. 60. t. Bartha József.
11. *K.-Baczon*, l. sz. 460. l. Dobai József, t. sz. 38. tanító Lőrincz Gáspár, s. tanítói állomás üres.
12. *M.-Hermány*, l. sz. 945. l. Pető Mózses, t. sz. 60. tanító Fábján András.
13. *Füle*, l. sz. 800. l. Karácsony György, t. sz. 35. tanító Dávid János.
14. *Bardócz*, l. sz. 680. l. Zajzon Mihály, t. sz. 45. tanító Székely Mózses.
15. *Száldobos*, l. sz. 449. l. Bartha András, t. sz. 38. tanító Fábján Sámuel.

XVI. Sepsi egyházmegye

Ezen egyházmegyében 37 anya- és 4 leányegyház van, lélek száma összesen 23,069.

Főgondnok: Mlgs. Lázár Mihály.

Algondnokok: Mlgs. Székely Gergely.

Mlgs. Béli István.

Esperes: T. Gödri Ferencz, s.-szentgyörgyi lelkész, hol postaállomás van.

Jegyző: T. Benedek Áron, n.-borosnyói lelkész.

Egyházak.

1. *Sepsi-Szentgyörgy*, l. sz. 1432. l. Gödri Ferencz, s. l. és fitanító Orbán Antal; énekvezető Molnár Sándor, l. t. Kiss István, t. sz. 72.
2. *Ilyefalva*, l. sz. 1027. l. Erösdi Mihály, t. sz. 106. fitanító Imre Mihály, l. t. Rákosi László. Ez a két egyház közvetlen püspöki vizsgálat alatt áll.
3. *Árkos*. l. sz. 340. l. Benkő Ferencz, t. sz. 32. tanító Kátó András.
4. *Kálnok*, l. sz. 369. l. Vitályos János, t. sz. 27. tanító Vaska Dániel.
l. e. Köröspatak, l. sz. 118. t. sz. 6. t. Jánó Mózsés.
5. *Zalán*, l. sz. 918. l. Nagy István, t. sz. 90. t. Keresztély Dénez s.
6. *Oltszem*, l. sz. 662. l. Kiss János, t. sz. 45. t. Kiss F.
7. *Málnás*, l. sz. 534. l. Benkő János, t. sz. 25. t. Kátai Zsigmond.
8. *Bodok*, l. sz. 900. l. Solymosi Lajos, t. sz. 80. tanító Józsa Lajos.
9. *Etfalva*, l. sz. 396. l. Péter Antal, t. sz. 60. t. Péter János.
l. e. Zoltán, l. sz. 127. t. sz. az anyaegyházhoz van számítva.
10. *Gidőfalva*, l. sz. 804. l. Nagy Ferencz, t. sz. 100. t. Veres László.
11. *Martonos*, l. sz. 278. l. Bartha Lajos, t. sz. 39. tanító Csulak László.
l. e. Fótos, l. sz. 165.
12. *Angyalos*, l. sz. 527. l. Bodor Mózsés, t. sz. 49. tanító Gocz Gábor.
13. *Besenyő*, l. sz. 314. l. Nagy Aron, t. sz. 12. t. Porzsolt Bénéiamin.
14. *Eresztevény*, l. sz. 180. l. Benkő Dénez s, t. sz. 10. tanító Gocsman János.
15. *Réty*, l. sz. 778. l. Kisantal Sámuel, t. sz. 58. tanító László László.

16. *Egerpatak*, l. sz. 610. l. Csiszér Gábor, t. sz. 70. tanító Salamon Mózsés,
17. *Nagy-Borosnyó*, l. sz. 1052. l. Benedek Áron, t. sz. 102. t. Nagy Sándor, l. t. Orbán József.
18. *Fel-Doboly*, l. sz. 610. l. Bartha András, t. sz. 45. t. Mátyás Mihály.
19. *Kis-Borosnyó*, l. sz. 466. l. Albu András, t. sz. 32. t. Nagy Gergely.
20. *Szacsva*, l. sz. 257. l. Albert Ferencz, t. sz. 10. tanító Kiss János.
21. *Magyarós*, l. sz. 452. l. Bod Mózsés, t. sz. 45. tanító Pető János.
22. *Komolló*, l. sz. 393. l. Biró Sándor, t. sz. 45. t. Baló József.
l. e. Szentivány, l. sz. 67. Laborfalva, l. sz. 35.
23. *Lisznyó*, l. sz. 530. l. Dénes Antal, t. sz. 50. t. Lőrincz Sándor.
34. *Bikfalva*, l. sz. 1123. l. Bong István, t. sz. 125. tanító Zsigmond István.
25. *Nyén*, l. sz. 1113. l. Soós Ferencz, t. sz. 101. tanító Lőrincz Lajos.
26. *Bodola*, l. sz. 614. l. Gáspár Albert, t. sz. 80. tanító Benke József.
27. *Kökös*, l. sz. 377. l. Biró Áron, t. sz. 28. t. Ferencz Gábor.
28. *Uzon*, l. sz. 1080. l. Benedek Ignác, t. sz. 102. tanító Jánó János.
29. *Szotyor*, l. sz. 327. l. Kovács József, t. sz. 25. tanító Magyar István.
30. *Kilyén*, l. sz. 397. l. Vas Dénezs, t. sz. 43. t. Orbán László.
31. *Szemerja*, l. sz. 553. l. Demes Mózsés, s. l. Demes Péter, t. sz. 24. t. Bartha Sámuel.
32. *Szentkirály*, l. sz. 266. l. nincs. t. sz. 15. t. Kelemen F.
33. *Al-Doboly*, l. sz. 426. l. Bacsoni István, t. sz. 39. tanító Orbán István.
34. *Erösd*, l. sz. 174. l. Pálfi János, t. sz. 14. tanító Gábor Lajos.

35. *Árapataka*, l. sz. 548. l. Csulak Zsigmond, t. sz. 31.
t. Bibó László.
36. *Hidvég*, l. sz. 952. l. Nagy Sándor, t. sz. 101. fitanító
Fábián István, l. t. Czirmai Lajos.
37. *Brassó*, l. sz. 782. l. Molnár János, t. sz. 78. tanító
Benedek Sámuel.

XVII. Orbai egyházmegye.

Ezen egyházmegyében 11 anya- és 6 leányegyház van. A
lelkek száma összesen 12,423.

Főgondnok: M. Lázár Mihály.

Algondnok: T. Czirjék Zsigmond.

Esperes: T. Csiszér Mihály, nyug. zágoni lelkész,
kihez legközelebbi posta Kovászna.

Jegyző: T. Görög György, pákei lelkész.

Közügyigazgató: T. Finta István, pávai lelkész.

Egyházak.

1. *Zágon*, l. sz. 2636. nyugalmazott l. Csiszér Mihály,
r. l. Demeter Sámuel, t. sz. fiu és leány együtt 250.
A fiuk négy osztályu népiskolában négy tanító alatt, a
leányok két osztályban két tanító alatt tanulnak. Tani-
tók: a) a fiuiskolában Demeter Sámuel lelk. az egész
iskolában külön vallástanító; Veres Sándor, Szabó
Károly, Gál Domokos rendes tanítók. b) a leány-
iskolában: Tamó Lajos és Orbán József.
2. *Pápolcz*, l. sz. 1067. l. Pál Sámuel, t. sz. 95. t. Bara-
bás Sámuel, l. t. Szöcs Dániel.
3. *Páké*, l. sz. 620. l. Görög György, t. sz. 50. t. Szabó
Lajos, nyugalm. t. id. Pál József.
4. *Körös*, l. sz. 664. l. Nagy Pál, t. sz. 48. t. Gécse Bé-
niámin, nyug. t. Kónya Sámuel.

5. *Kovászna*, l. sz. 2650. l. Incze György, s. l. Márk Mihály, t. sz. 160. felső fiiskola t. a segéd lelkész, alsó fiiskola t. Barabás Elek; l. t. Mantó György.
6. *Páva*, l. sz. 550. l. Finta István, t. sz. 61. fiutanító Tamó Károly, l. t. Réti Antal.
7. *Zabola*, l. sz. 1361. l. Csákány József, t. sz. 125. fiutanító Szabó János, l. t. Bod László, nyug. tanító Mihály András.
l. e. Gelencze, l. sz. 27. Haraly, l. sz. 4. Hilib, l. sz. 2. Imecsfalva, l. sz. 12.
8. *Szörcse*, l. sz. 665. l. Péter Károly, t. sz. 50. tanító Perdi Mihály.
l. e. Tamásfalva, l. sz. 325 t. sz. 36. t. Molnár Dániel.
9. *Telek*, l. sz. 596. l. Magyarósi Ferencz, t. sz. 35. t. Bartha József.
10. *Czófalva*, l. sz. 348. l. Bartos Mihály, t. sz. 36. tanító Sándor Mihály.
11. *Barátos*, l. sz. 896. l. Zaizon András, t. sz. 50. tanító Koósis Elek.

XVIII. Kézdi-egyházmegye.

Ezen egyházmegyében 14 anya- és 10 leányegyház van, lelkék száma összesen 12,314.

Főgondnokok: Mlgs. Székely Gergely.

Mlgs. Lázár Mihály.

Algondnok: T. Vajna Ferencz.

Esperes: T. Szini János, albisi lelkész, kihez legközelebbi posta Kézdi-Vásárhely.

Jegyző: T. Zajzon István, fel-torjai lelkész.

Közügyigazgató: T. Simó Sándor. k.-martonfalvi lelk.

Egyházak.

1. *Bitá*, l. sz. 543. l. Gagy István, t. sz. 27. tanító Szász István.
l. e. Várhegy, l. sz. 37.

2. *Léczfalva*, l. sz. 900. l. Zoltán Elek, t. sz. 55. fiutani-
tói állomás üres, nyug. fi t. Sándor István, leány-
tanító Bene Elek.
3. *Márkosfalva*, l. sz. 715. l. Bodola Sámuel, t. sz. 47.
fi t. László Mózsés, l. t. Kovács József.
4. *K.-Matisfalva*, l. sz. 158. l. Kiss Mihály, t. nincs, a ta-
nulók Márkosfalván tanulnak.
5. *K.-Martonfalva*, l. sz. 358. l. Simó Sándor, t. sz. 39.
t. Mihályfalvi Ferencz.
l. e. Hatojka, l. sz. 18.
6. *K.-Vásárhely*, közvetlen püspöki felügyelet alatt. l. sz. 2565.
l. Székely János, s. l. Bartha Károly; ének-
vezető Szacsva János. — Van ezen egyházban egy
négy osztályból álló elemi fiutanoda; melynek összes né-
pessége 140. tanítók: Bartha Károly s. l. és isko-
lái igazgató, Simó József, Bartha István, Ke-
resztély Lázár; továbbá egy két osztályú leányisko-
la, népessége 100. tanító Szacsva János énekve-
zető, a második tanítói állomás jelenleg üres.
l. e. Oroszfa, l. sz. 66. Sz. Katolna, l. sz. 15. Nyujtód,
l. sz. 20. Bereczk, l. sz. 9. továbbá a kézdi-vásárhelyi
egyházhoz számítatnak azon reform. hivek, kik Sárfal-
va, Szt.-Lélek s K.-Ujfalu helységeiben laknak összesen
mintegy 31. és így összes népesség = 2704.
7. *Karatna*, l. sz. 126. l. Szakács János, t. sz. 12. ta-
nitó Deák Antal.
8. *Fel-Torja*, l. sz. 441. áll három részből: u. m. *Fel-Torja*,
Volál és *Felső-Karatna*, l. Zajzon István, t. sz. 39.
t. Szotyori István.
l. e. Szárazpatak, l. sz. 4. Al-Torja, l. sz. 13. Peselnek,
l. sz. 3.
9. *Ikafalva*, l. sz. 450. l. Zajzon Áron, t. sz. 14. tanító
Tusa János.
l. e. Futásfalva, l. sz. 9.
10. *Fel-Csernáton*, l. sz. 1046. l. Vitályos György, t. sz.
101. fi t. Bodor János, l. t. Tamás Miklós.
11. *Al-Csernáton*, l. sz. 1562. l. Kovács Károly, t. sz. 110.
fi t. Mihályfalvi Lajos, l. t. Bartha Pál.

12. *K.-Albis*, l. sz. 869. l. Szini János, t. sz. 43. fiutanítói állomás üres, l. t. Kovács Zsigmond.
13. *Dálnok*, l. sz. 1661. l. Ferenczi János nyug. espéres, t. sz. 90. fi. Keresztély Dávid, nyug. fi. Keresztély Lázár, l. t. Pilbárt Sándor.
14. *Maksa*, l. sz. 682. l. Jancsó Ferencz nyug. l. Jancsó Máté, t. sz. 59. t. Albert László.

XIX. Fogaras

közvetlen püspöki felügyelet alatt, lelkek száma 875. rendes lelkész Pánczél Károly, segéd lelkész László Zsigmond, tanulók száma 118. kik közül fiu 64, leány 54. Tanítók: a segéd lelkész László Zsigmond, Dancs Péter és Tókos Lajos; leányok tanítója s egyszersmind énekvezető Incze Ferencz.

XX. Lutheranus püspökség alatti ev. reform. egyházak.

1. *Szászváros*, l. sz. 750. l. Pap István és Dáné István, fiutanulók sz. 42. tanító, ki egyszersmind a helybeli közeptanodában első elemi osztály tanítója, Vitályos József; leánytanulók sz. 22. tanító és énekvezető: Borsos József; ezeken feljül számos leánykák a helybeli német iskolában tanulnak.
2. *Tordos*, l. sz. 164. l. Nagy Tamás, t. sz. 15. tanító Vén Mihály.
3. *Vizakna*, l. sz. 925. l. Herepei Károly, s. l. Reissner Mihály, t. sz. 132. tanítók: Takács Mózes és Márk Pál.
4. *Kobor*, l. sz. 908. l. Nemes Sámuel, s. l. Nemes József egyszersmind fiuisk. tanító, leányiskola tanító Boér Mihály; a tanulók összes száma 138.

XXI. Az egyesült dunafejedelemségekben létező egyházak:

1. *Bukarest*, l. sz. 2025. l. Koos Ferencz, t. sz. 70. tanító Kiss József és Gyulai Sámuel, román tanító Dumitreszka Gergely.
2. *Pitești*, l. sz. 130. l. Czelder Márton, s. lelkész és tanító Erődsdi Bálint, t. sz. 26.
 - l. e. Krajova, l. sz. 72. felügyelő Tókos József. Szlatina, l. sz. 15. Turnu-Szeverin, l. sz. 27. Tirgorest, l. sz. 23.
3. *Ploesti*, l. sz. 465. r. l. itt is Czelder Márton, első tanító Horzsa János, másodtanító Ecsedi Antal, t. sz. 45.
 - l. e. Buzó, l. sz. 58. Kimpina, l. sz. 25. Brailia, l. sz. 62. Rimnik, l. sz. 13. az Aknán l. sz. 12.
4. *Szászkút* (Moldovában), l. sz. 86. lelkész és tanító Márk Mózsos, t. sz. 9. Felügyelő Takács Antal.
 - l. e. Foksány, l. sz. 43. Báko, l. sz. 5. Jassi, l. sz. 9. Galacz, l. sz. 89. Megemlítendő: hogy a galaczi és krajovai gyülekezetekben esketést, temetést, keresztelest, szükség esetében, s ha a fejedelemségben szét-szórva lakó ref. hívek lelkipásztora Czelder Márton távol lenne, az ágostai evangelicus lelkészek viszik végbe.

TANINTÉZETEK.

I. A n.-enyedi főtanoda.

Főgondnok: Gr. Mikó Imre.
Algondnokok: B. Kemény István.
T. Fosztó Ferencz, egyszersmind
gazdasági felügyelő.

a) Kolozsvártt:

A *papnövelde*, mely mellett **rendes tanárok:**
Bodola Sámuel, egyszersmind a papnövelde és iskolamesteri képezde felügyelője.
Nagy Péter, a homil. seminárium vezetője.
Hegedüs János, a papnövelde igazgató tanára.
Décsei Károly.

Tanulók száma:

Tulajdonképi theologusok { 1-ső évesek 31 } 46.
 { 2-od évesek 15 }

b) Nagy-Enyeden:

rendes tanárok:

Vajna Antal, tanvezető a gymn. osztályokban.
Mihályi Károly, igazgató.
Gáspár János, az isk.-mesteri képezde igazgatója
s az elemi osztályokban tanvezető.
Kasza Dániel.
Jancsó József.

Segédtanárok: Herepei Károly.
Garda József.

A jogi tudományok ideigl. előadója: Gyarmathi Sámuel.

Szaktanitók: Nagy Károly, németnyelvben.
 Sze nte József, terményrajzban.
 Boros Gábor, énekben.
 Binder Dániel, zenében.

Ideigl. tanítók a gymn. osztályokban:

Vajna Ádám.	Baló Sándor.
Gyulai Sándor.	Gruzda Domokos.
Sándor János.	Viski Pál.

Az elemi osztályokban:

Vékás Lajos.	Tankó Ferencz.
Ágoston Pál.	Zafiri László.
Viski Zsigmond.	

A főtanoda jogügyeinek vezetője: Veress Károly,
 orsz. ügyvéd.

Pénztárnok: Kiss Károly.

Tanulók száma:

Jogi tanfolyamban	17	} 72.
Bölcse lmi tanfolyamban első éves	15	
2-od éves	24	
3-ad éves	16	
Mesterképe zdében 1-ső éves	11	} 28.
2-od éves	9	
végzett	4	
rendkivüli	4	

A gymnasiumban:

I-ső osztályban	79	} 332.
II. " "	64	
III. " "	52	
IV. " "	63	
V. " "	40	
VI. " "	34	

Az elemi tanodában:		
I-ső osztályban	54	}
II. " "	70	
III. " "	100	
IV. " "	104	
328.		

Összes népesség a theologusokat is ide számítva. 806.

II. A kolozsvári főtanoda.

Főgondnokok: Mlgs. Ugron István.
Mlgs. Szacsvai Zsigmond.
Báró Bánffy Albert.

Algondnok: Mlgs. Zeyk Károly.

Rendes tanárok: Nagy Ferencz.
Takács János, tanvezető.
Sámi László, nyomda felügyelő.
Sárkány Ferencz, igazgató.
Gyulai Pál, könyvtár felügyelő.
Ocsvai Ferencz, iskolai jegyző.

Segédtanárok: Kócsi Károly.
Indali Péter.

Szaktanárok: Szász Domokos, kolozsv. ev. ref. lelkész.
Bányai Pál.

Osztály- és szaktanitók: Dávid Antal.
Sievet Károly, francia nyelvtan.
Szeremlei Lajos.
Réthi Lajos.
Kovács Albert.
Láposi Lajos, szépirás és rajztanító.
Suck György, zenetanító.
Zajzon Farkas, énektanító.

Elemi osztályok tanítói:

Jancsó Lajos.	Mihály Lajos.
Botha Károly.	Pánczél Ferencz.

Tanodai ellenőr: Kelemen Sándor.
 „ pénztárnok: Erdélyi Sámuel.
 „ jószágfelügyelő: Fülep Sámuel.
 „ ügyvéd: Tompa Károly.

Tanulók száma:

Jogi tanfolyamban	78
Bölcselmi tanfoly. 3-ad évesek	10
2-od évesek	22
1-ső évesek	21
deákok összesen .	<u>131.</u>

Középtanodában:

6-dik osztály	34
5-dik „	47
4-dik „	37
3-dik „	44
2-dik „	42
1-ső „	51
Középtanodában összesen .	<u>255.</u>

Elemi osztályokban:

4-dik elemi osztályban .	56
3-dik „ „	53
2-dik „ „	45
1-ső „ „	53
Elemi osztályokban összesen . .	<u>207.</u>

A tanulók összes száma 593.

III. M.-vásárhelyi főtanoda.

Főgondnokok: Gróf Toldalagi Ferencz.
 Id. Gr. Teleki Domokos.
 Bárányffy János.

Algondnokok: Antal Imre.
 Dr. Antal László.

Rendes tanárok: Dózsa Elek.
Mentovich Ferencz.
Molnár János, rector.
Szabó Sámuel, tanvezető.
Bihari Sándor.

Segéd tanárok: Urr György.
Deák József.
Bodola Dénezs.
Koncz József.

Osztály tanítók:

Szász István. Kolozsvári Károly.
Dali János. Péterfi Lajos.
Balázs Lőrincz. Erdélyi Sámuel.

Erdős Károly.

Egyes szakokban segédek: Horváth Gáspár és
Dózsa Miklós.

Németnyelv tanára: Göldner Nándor.

Énekvezér: Voczelka Ede.

Rajztanító: Péterfi Károly.

Zenetanító: Strnád Gothárd.

Testgyakorlat vezetője: Szentiványi Kálmán.

Pénztárnok: id. Jenei József.

Tanulók száma:

Jogi tanfolyamon	{	rendesek .	22
		rendkívüliek	90
III-ik bölcsészeti osztály			20
II-ik	"	"	18
I-ső	"	"	41
6-ik gymn. osztály			51
5-ik	"	"	41
4-ik	"	"	38
3-ik	"	"	60
2-ik	"	"	84
1-ső	"	egyik fele	45
1-ső	"	másik fele	44
4-ik elemi osztály			99
3-ik	"	"	109
2-ik	"	"	61

Összesen . 823.

IV. Sz.-udvarhelyi főtanoda.

Főgondnokok: Mlgs. Iktári Gr. Bethlen Domokos.

Mlgs. Gr. Bethlen Farkas.

Mlgs. Ugron János.

Algondnok: Mlgs. Sebesi István.

Tanítói személyzet.

Rendes tanárok: Magyarósi József.

Kiss Ferencz, tanvezető.

Korondi Mózes, rector.

Pataki Pál.

Ideiglenes jogtanár: Nagy Lajos.

Segéd tanárok: Baczoni Ádám.

Zajzon Ferencz.

Rendes szak- és osztálytanítók:

Pütkösti Ferencz.

Magyari Károly

Benedek Lajos.

Füzi Sándor.

Izsák István.

Elemi iskolatanítók: Barthos Dénezs.

Szabó Ferencz.

Szilágyi Károly.

Írástanító: Kolcza Lajos.

Muzsikatanító: Barabás Ignác.

Rajztanító: Gál Domokos.

Pénztárnok: Kovács Domokos.

Tanulók száma:

A jogi tanfolyamban van .	14	tanuló
A bölcsészeti tanfolyamban	48	"
A gym. 1-ső osztályban	40	"
" 2-ik "	33	"
" 3-ik "	46	"
" 4-ik "	36	"
" 5-ik "	26	"
" 6-ik "	32	"
Az elemi 1-ső osztályban	28	"
" 2-ik "	55	"
" 3-ik "	56	"

Összesen 414 tanuló.

V. Zilahi közéletanoda.

Főgondnokok: B. Wesselényi Farkas.
 Id. B. Wesselényi Ferencz.
 ifj. B. Wesselényi Ferencz.
 Algondnokok: T. Polgári Lajos.
 T. Bereczki György.

Rendes tanárok: Hiri Ferencz, rector.
 Török István.
 Kerekes Sándor, paedagogarcha.
 Baczó Gábor.
 Deák Zsigmond.

Tisztel. tanárok: Fogarasi István
 Verestói Cs. Sándor } h. lelkeszek.

Szépírástanító: Nagy Zsigmond.

Rajztanító: Csiszár László.

Énektanító: Nagy Károly.

Az elemi iskolában rendes tanító: Dobai Sándor.

Segéd tanítók:

Nagy Zsigmond, Csiszár László.
 Elekes Kálmán. Diószegi Lajos.

Fejértói József.

Iskola ügyvéde: Koronka Lajos, gyakorló ügyvéd.

Iskola pénztárnoka: Szilágyi János.

Iskola gazdája: Asztalos Sándor.

Tanulók száma:

A bölcselmi tanfolyamban	13
I-ső gymnasialis osztályban	32
II. " "	32
III. " "	14
IV. " "	12
V. " "	15
VI. " "	9
I-ső elemi osztályban	43
II-ikban	32
III-ikban	37, összesen 112.
Összes népesség	239.

VI. Szászvárosi algymnasium.

Főgondnokok: Gr. Kun Kocsárd.
 M. Barcsai László.
 M. Zeyk József.
 Algondnokok: Kakucsi Elek.
 Dr. Lészai Dániel.
 Nagy Ignác.

Tiszteletbeli tanárok: Pap István első, Dáné István 2-k pap.

Igazgató tanár: Szabó György.

Tanítók: Váradi Elek, Pap Ádám, Jakab Mózs. Jakab Albert, Földes Zsigmond, Vitályos József.

Tanulók száma:

A gymn. III-dik osztályban	13
” ” II-dik ” ”	12
” ” I-ső ” ”	21
Az elemi IV-dik osztályban	22
” ” III-dik ” ”	28
” ” II dik ” ”	32
” ” I-ső ” ”	38
Összesen	169.

VII. Sepsí-szt.-györgyi algymnasium.

Főgondnokok: Gróf Mikó Imre.
 Mlgs Székely Gergely.
 Algondnokok: T. Zatureczki István.
 M. Lázár Mihály.
 T. Donáth József.

Igazgató tanár: Vajna Sándor.

Tanítók: Szakács Mózsés, Forró Zsigmond, Székely Ferencz, Gyárfás Sámuel, Gál József, Orbán Antal segéd lelk., Zsigmond Antal.

Tanulók száma: A 3-dik középtanodai osztályban 28. a 2-ikban 30. az 1-sőben 51. öszvesen 109.

A 4-ik elemi osztályban 60. a 3-dikban 64. a 2-ikban 71. az 1-sőben 39. — A köz-tanodai és elemi oszt. együtt 343.

Összesített kimutatás.

Egyházmegyék:	a z ö k b a n			
	anya- egyház	leány- egyház	lelkek száma	tanulók száma
Vajda bnyadi .	24	75	4942	331
Károly-fejérvári	11	14	3220	282
Nagy-enyedi	32	46	20259	1547
Kolozsvári .	2	---	8176	481
Kolozs-kalotai .	39	16	22279	1790
Szilágy-szolnoki	69	9	47607	2879
Déézi	26	29	9390	627
Széki	51	38	20922	1595
Nagy-sajói káptalan .	7	20	2139	164
Görgényi	34	26	17316	1733
Márosi	65	43	43465	3338
Küküllői .	35	55	16442	774
Nagy-szebeni	20	13	4419	406
Udvarhelyi	53	36	31795	2632
Erdővidéki	15	3	10800	649
Sepsi .	37	4	23069	2051
Orbai .	11	6	12423	996
Kézdi	14	10	12314	879
Fogarasi	1	---	875	118
Lutheran. püspökség alatti egyházak	4	---	2747	449
Dunai fejedelemségekben levő egyházak	4	13	3073	150
Egész összeseg	554	456	317672	23871

Ha a népiskolai tanulók számához	23871
hozzá számítjuk a főiskolákban és gymnasiumokban ta- nulók számát, u. m.	
n.-enyedi főtanodában .	806
kolozsvári " "	593
m.-vásárhelyi " "	823
sz.-udvarhelyi " "	414
zilahi gymnasium	239
szászvárosi " "	169
s.-szatgyörgyi gymnasium	343
teszen a tanulók összes száma	27258

